

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः

(मन्त्र प्रश्नः)

Table of Contents

1 कृष्णयजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः – प्रपाठकः 1	13
विवाहमन्त्राः (1.1 – 1.12).....	15
1.1 विवाहे वरप्रेषणाद्यः.....	15
1.1.1. वरप्रेषणम्.....	15
1.1.2. स्वयम् दृष्ट्वा जपः	15
1.1.3 समीक्षणम्.....	15
1.1.4. वध्वा म्रुवोरन्तरं संसृज्य प्रतीचीनं निरसनम्.....	16
1.1.5. कन्यानयनकाले बन्धुजनरोदने जपः.....	16
1.1.6. जलाहरणाय प्रेषणम्.....	16
1.1.7 वधूशिरसि दर्भेण्वनिधानम्.....	16
1.1.8 तस्मिन्निण्वे उगच्छिद्रप्रतिष्ठापनम्.....	16
1.1.9 छिद्रे सुवर्णनिधानं.....	17
1.2 विवाहे स्नानाद्यः.....	17
1.2.1 स्नानमन्त्राः.....	17
1.2.2. अहतस्य वाससः परिधानम्.....	18
1.2.3. योक्त्रबन्धनम्.....	18
1.2.4. अग्निमभ्यानयनम्.....	18
1.3 आज्यभागान्ते अभिमन्त्रणम्.....	19
1.3.1. आज्यभागान्ते अभिमन्त्रणम्.....	19

1.3.2. पाणिग्रहणमन्त्राः	19
1.3.3 सप्तपदाभिप्रक्रमणम्.....	20
1.4 विवाहे प्रधानाहुतिमन्त्राः.....	21
1.4.1 प्रधानाहुतिमन्त्राः.....	21
1.5 अश्मास्थापनाद्यः.....	24
1.5.1. अश्मास्थापनम्.....	24
1.5.2. लाजहोमप्रदक्षिणादि	24
1.5.3. योक्त्रविमोचनम्	26
1.5.4 अनुगतस्यौपासनाग्नेः समाधान मन्त्राः.....	26
1.6 विवाहे प्रयाणकाले स्थस्योत्तम्भनी	27
1.6.1. प्रयाणकाले स्थस्योत्तम्भनी	27
1.6.3. आरोहणकालेऽभिमन्त्रणम्.....	27
1.6.4. वर्त्मनोस्सूत्रस्तरणम्.....	28
1.6.5 ततुपरि गमनं	28
1.7 विवाहे तीर्थादिव्यतिक्रमजपाद्यः	29
1.7.1. तीर्थादिव्यतिक्रमे जपः.....	29
1.7.2. नावोऽनुमन्त्रणम्.....	29
1.7.3. तीर्त्वा जपः.....	29
1.7.4. श्मशानादिव्यतिक्रमे होमः	29
1.7.5. क्षीरिवृक्षाद्यतिक्रमे जपः	31

1.7.6. नद्याद्यतिक्रमे जपः	31
1.7.7. वध्वै गृहप्रदर्शनम्.....	32
1.7.8. वाहयोविमोकः	32
1.8 विवाहे चर्मास्तरणाद्यः.....	32
1.8.1. चर्मास्तरणम्	32
1.8.2. गृहप्रवेशे वाचनम्.....	32
1.8.3 प्रविश्य होमः.....	33
1.9 विवाहे चर्मोपवेशनाद्यः.....	34
1.9.1. चर्मोपवेशनं.....	34
1.9.2. षालकाय फलदानम्	35
1.9.3. गृहप्रवेशे जपः	35
1.9.4. ध्रुवारुन्धाति दर्शनम्.....	35
1.9.5 उपकारणसमापनयोः काण्डर्षीणामनन्तरं होमः	36
1.9.6. स्वयम् प्रज्वलितेऽग्नौ समिदाधानम्.....	36
1.10 विवाहे दाण्डोत्थापन मन्त्राद्यः.....	36
1.10.1. दाण्डोत्थापन मन्त्रौ	36
1.10.2 चतुर्थी होमः.....	37
1.11 विवाहे वधवरयोरन्योन्य समीक्षणाद्यः.....	39
1.11.1. वधवरयोरन्योन्यं समीक्षणं.....	39
1.11.2. आज्यशेषेण हृदयदेशे समञ्जनम्.....	39

1.11.3 समञ्जने जपः.....	39
1.12 विवाहे समावेशन जपः.....	40
1.12.1.समावेशनकाले जपः.....	40
1.13 गर्भधाने ऋतुसमावेशः.....	41
1.13.1.ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं.....	41
1.14 ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं.....	43
1.14.1.ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं.....	43
1.14.2. अर्थप्राध्वस्य परिक्षवपरिकासने जपः.....	43
1.14.3 चित्रियस्य वनस्पतेरभिमन्त्रणम्.....	44
1.14.4 शकृद्वितेरुपस्थानम्.....	44
1.14.5. सिग्वातस्याभिमन्त्रणम्.....	44
1.14.6. शकुनेरभिमन्त्रणम्.....	44
1.15 दम्पत्योर्-हृदयविश्लेषे हृदय-संसर्गेप्सोर्-होमः.....	45
1.15.1 दम्पत्योर्-हृदयविश्लेषे हृदय-संसर्गेप्सोर्-होमः.....	45
1.16 पत्युर्वशीकरणं कर्म.....	46
1.16.1. पत्युर्वशीकरणं कर्म.....	46
1.17 सपत्नीबाधनं कर्म.....	47
1.17.1. सपत्नीबाधनं कर्म.....	47
1.18 वध्वाः यक्ष्मादिहरं कर्म.....	48
1.18.1 वध्वाः यक्ष्मादिहरं कर्म.....	48

2	कृष्णयजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः – द्वितीयः प्रपाठकः.....	53
2.1	उपनयनमन्त्राः.....	53
2.1.1	क्षुर कर्म	53
2.2	उपनयनमन्त्राः.....	54
2.2.1.	समिदाधानम्	54
2.2.2.	अश्मास्तापनम्.....	54
2.2.4.	वासः परिधानम्.....	55
2.2.5.	मौञ्ज्यजनि मन्त्राः	56
2.3	उपनयनमन्त्राः.....	57
2.3.1.	अग्रेरुत्तरतोऽवस्थापनम् प्रोक्षणम् हस्तग्रहणम् परिदानम् उपनयनम् कर्ण जपः प्रश्न-प्रतिवचनं च	57
2.4	उपनयनमन्त्राः.....	59
2.4.1.	होम मन्त्राः.....	59
2.4.2.	कूर्चारोहणम्	61
2.4.3.	सावित्री.....	61
2.4.4.	ओष्ठकर्णोपस्पर्शनं	61
2.5	उपनयनमन्त्राः.....	61
2.5.1.	दण्डादानम्.....	61
2.5.2.	कुमारवाचनम् उत्थापनम् आदित्योपस्थानम्.....	62
	हस्तग्रहणम् च.....	62

2.6	उपनयनमन्त्राः.....	63
2.6.1	समिदाधानं.....	63
2.6.2	संशासनं वासस आदानं च.....	65
2.7	समावर्तनमन्त्राः.....	66
2.7.1.	समिधादानं.....	66
2.7.2.	क्षुर कर्म.....	66
2.7.3.	मेखलाया उपजूहनं.....	68
2.7.4.	स्नान मन्त्राः.....	68
2.7.5.	दन्तधावमम् वासः परिधानम् च.....	69
2.7.6.	देवताभ्यश्चन्दनप्रदानं.....	69
2.7.7.	आत्मनोऽनुलेपः.....	70
2.7.8.	उदपात्रे सौवर्णमणिपरिप्लावनम्.....	70
2.7.9.	ग्रीवास्वाबन्धनम्	70
2.7.10.	वाससः परिधानम्.....	70
2.8	समावर्तनमन्त्राः.....	71
2.8.1.	होमः.....	71
2.8.2.	स्रग्बन्धनं.....	73
2.8.3.	आञ्जनमन्त्रः	73
2.9	समावर्तनमन्त्राः.....	73
2.9.1.	आञ्जनमन्त्रः.....	73

2.9.2. अदर्शवेक्षण उपानद्ग्रहण दण्डादान् दिगुपस्थान नक्षत्रचन्द्रोपस्थानानि..	74
2.9.3. मधुपर्गमन्त्राः.....	75
2.10 मधुपर्गमन्त्राः.....	76
2.10.1. मधुपर्गमन्त्राः.....	76
2.11 सीमन्तोन्नयनं.....	78
2.11.1. होममन्त्राः.....	78
2.11.2 वीणागानमन्त्रौ	80
2.11.3 पुंसवनं.....	80
2.11.4 क्षिप्रं सवनं	80
2.11.5 जरायुणाऽवाक्पतने यजुर्भ्यामवोक्षणं.....	81
जातकर्म 2.11.6 full, 2.12 full , 2.13 part	81
2.12 जातकर्म.....	84
2.12.1 मूधन्यवघ्नानम्.....	84
2.12.2 दक्षिणे कर्णे जपः	84
2.12.3 प्राशनमन्त्राः.....	84
2.12.4 स्रापनमन्त्राः	85
2.12.5 पृषदाज्य प्राशनम्.....	86
2.13 जातकर्म.....	86
2.13.1 मातुरङ्गे कुमारमादधाति.....	86
2.13.2 स्तनं थापयति	86

2.13.3 पृथिव्यभिमर्शनं	86
2.13.4 कुमाराभिमर्शनं.....	87
2.13.5 शिरस्त उदकुम्भनिधानं.....	87
2.13.6 फलीकरणमिश्रसर्षपहोमः	87
2.14 जातकर्म.....	88
2.14.1 फलीकरणमिश्रसर्षपहोमः	88
2.14.2 पुत्रस्याभिमन्त्रणं	89
2.14.3 मूर्धन्यवध्राणं.....	89
2.14.4 दक्षिणे कर्णे जपः	89
2.14.5 कुमार्या अभिमन्त्रणम्.....	90
2.14.6 अन्नप्राशन मन्त्राः.....	90
2.14.7 चौळ मन्त्राः	91
2.15 गृहनिर्माण प्रवेशौ.....	91
2.15.1 गृहनिर्माणप्रवेशौ	91
2.16 स्वग्रगृहीतस्याभिमन्त्रणम्	95
2.16.1 स्वग्रगृहीतस्याभिमन्त्रणम्.....	95
2.16.2 शङ्खग्रहगृहीतस्याभि-मन्त्रणम्	97
2.16.3 सर्पबलिः	97
2.17 सर्पबलिः.....	98
2.17.1 सर्पबलिः	98

2.18 आग्रयणाद्यः.....	104
2.18.1. आग्रयणं.....	104
2.18.2 हेमन्तप्रत्यवरोहणं.....	104
2.18.3 ईशान बलिः.....	105
2.19 मासिश्राद्धं.....	108
2.19.1 मासिश्राद्धं.....	108
2.20 मासिश्राद्धं.....	111
2.20.1 मासिश्राद्धं.....	111
2.20.2 अष्टका.....	113
2.21 अष्टकाद्यः	115
2.21.1 अष्टका.....	115
2.21.2 सनिमित्वा जपः	115
2.21.3 रथादिलाभे स्वीकारः.....	116
2.21.4 सँवादमेध्यतः कर्म.....	117
2.22 विविधकर्माणि.....	118
2.22.1. क्रोधापनयनार्थं कर्म.....	118
2.22.2. असम्भवेप्सोः कर्म.....	118
2.22.3. पुण्यव्यवहारसिद्ध्यर्थं कर्म.....	118
2.22.4. स्नेहाविच्चेदार्थं कर्म.....	118
2.22.5 पलायितदासुदीनां पुनरागमनफलं कर्म.....	119

2.22.6 देहे फलदिपतने प्रक्षालनं.....	120
2.22.7 आगारस्थूणाविरोहणादीषु होमः.....	120
2.22.8 अमात्यानामाभिमुख्येन निधने परिधिनिधानम्.....	122

=====

Notes on Ekaagni Kanda Compilation:

Source Reference:

This book is compiled from Ekaagni Kanda book published under the authority of Maharaja of Mysore in 1902 edited by Great Scholar Srinivasa Acharya containing the commentary of Shri Haradatta Mishra printed at Government Branch Press, Mysore.

Structure of the Book:

Ekaagni Khanda has two Prapaatakas, first with 18 Khandas and Second with 22 Khandas. A Khanda is a section with specific set of Statements consisting of Mantras. The Source Book gives the number of Statements as well as the number of Mantras in each Khanda. The Mantra Number reference is given at the end of word/padam or statement where the Mantra ends. The Subject title is also given in the Source book. These are given as titles in Index for reference and we have also indicated the end of specific subjects wherever reference is available. Korvai is given for each Khanda indicated as (K1,K2) etc. as reference with the number of statements in that Khanda. If a Khanda has more than 20 Statements, both 10th and 20th Statement will have a reference as “()”.

A number of short forms of Mantras are given for which the expansion is provided in a Box. “{ }” bracket symbol used here to indicate the Mantras which are to be expanded.

Anushangam also is present for few Mantras and are represented immediately after the corresponding Mantra. “ * ” star symbol has been used to indicate the Mantras which are to be chanted in “anushanga” format.

References of Source Mantras have been indicated where a Mantra is expanded. The symbols or notations used are:

TS - Taittiriya Samhita

TB - Taittiriya Braahamanam

TA - Taittiriya Aranyakam

EAK – Ekaagni Kaandam

RV - Rig Veda Samhita

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

1 कृष्णयजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः – प्रपाठकः 1

एकाग्निकाण्डः प्रारम्भः

अ॒दि॒तेऽनु॑ म॒न्यस्व॑ । अ॒नु॒म॒तेऽनु॑ म॒न्यस्व॑ । स॒र॒स्व॒तेऽनु॑ म॒न्यस्व॑ ।
दे॒व॒ स॒वि॒तः प्र॒सु॒व ॥

ओं अ॒ग्नये॑ स्वाहा॑ । सो॒माय॑ स्वाहा॑ । वि॒श्वेभ्यो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्वाहा॑ ।
ध्रु॒वाय॑ भू॒माय॑ स्वाहा॑ । ध्रु॒व॒क्षि॒तये॑ स्वाहा॑ ।
अ॒च्यु॒त॒क्षि॒तये॑ स्वाहा॑ । अ॒ग्नये॑ स्वि॒ष्ट॒कृ॒ते स्वाहा॑ ॥

अ॒दि॒तेऽन्व॑म॒स्थाः । अ॒नु॒म॒तेऽन्व॑म॒स्थाः । स॒र॒स्व॒तेऽन्व॑म॒स्थाः ।
दे॒व॒ स॒वि॒तः प्रा॒सा॒वीः ॥

ध॒र्मा॒य स्वाहा॑ । अ॒ध॒र्मा॒य स्वाहा॑ । अ॒द्भ्यः॑ स्वाहा॑ ।
ओ॒ष॒धि॒व॒न॒स्प॒ति॒भ्यः॑ स्वाहा॑ । र॒क्षो॒दे॒व॒ज॒ने॒भ्यः॑ स्वाहा॑ ।

गृ॒ह्या॒भ्यः॑ स्वा॒हा । अव॒साने॑भ्यः स्वा॒हा । अव॒सान॑पतिभ्यः स्वा॒हा ।
 सर्व॑भू॒तेभ्यः॑ स्वा॒हा । कामा॑य स्वा॒हा । अ॒न्तरि॑क्षाय स्वा॒हा ।
 यदे॒जति॑ जग॒ति यच्च॑ चेष्ट॒ति ना॒म्नो भा॒गोऽयं॑ ना॒म्ने स्वा॒हा ।
 पृ॒थिव्यै॑ स्वा॒हा । अ॒न्तरि॑क्षाय स्वा॒हा । दि॒वे स्वा॒हा । सूर्या॑य स्वा॒हा ।
 च॒न्द्रम॑से स्वा॒हा । नक्ष॑त्रेभ्यः स्वा॒हा । इन्द्रा॑य स्वा॒हा । बृ॒हस्प॑तये
 स्वा॒हा । प्र॒जाप॑तये स्वा॒हा । ब्र॒ह्मणे॑ स्वा॒हा । स्व॒धा पि॒तृभ्यः॑ स्वा॒हा ।
 नमो॑ रु॒द्राय॑ पशु॒पत॑ये स्वा॒हा । ये भू॒ताः प्र॑चरन्ति दि॒वा न॑क्तं
 बलि॑-मिच्छन्तो वि॒तुद॑स्य प्रे॒ष्याः । तेभ्यो॑ बलिं पु॒ष्टिका॑मो ह॒रामि॑
 मयि॑ पु॒ष्टिं पु॒ष्टिप॑तिर् दधातु स्वा॒हा ॥

विवाहमन्त्राः (1.1 – 1.12)

1.1 विवाहे वरप्रेषणाद्यः

1.1.1. वरप्रेषणम्

हरिः ओं ।

प्र॒सु॒ग॒म॒न्ता॑ धि॒य॒सा॒न॒स्य॑ स॒क्ष॒णि॑ व॒रे॒भिर्व॑राꣳ अ॒भि॒षु॑ प्र॒सी॒द॒त ।
अ॒स्माक॑मि॒न्द्र उ॒भयं॑ जु॒जोष॑ति य॒थ्सौ॑म्यस्या॒न्धसो॑ बु॒बो॑धति ॥ 1

अ॒नृ॒क्ष॒रा ऋ॒ज॒वः॑ स॒न्तु प॒न्था॑ ये॒भिः स॒खा॒यो य॑न्ति नो व॒रे॒य॒म् ।
स॒म॒र्य॒मा सं भ॑गो नो निनी॒यात् सं जा॑स्प॒त्यꣳ सु॒य॒म॒म॒स्तु दे॒वाः ॥ 2

1.1.2. स्वयम् दृष्ट्वा जपः

अ॒भ्रा॒तृ॒घ्नीं व॑रु॒णा॒प॒ति॒घ्नीं बृ॑ह॒स्प॒ते ।
इ॒न्द्रा॒पु॒त्र॒घ्नीं ल॑क्ष्म्यं ता॒म॒स्यै स॑वि॒तः सु॒व ॥ 3

1.1.3 समीक्षणम्

अ॒घो॒र॒च॒क्षु॒र॒प॒ति॒घ्न्ये॒धि शि॒वा प॑ति॒भ्यः॑ सु॒म॒नाः सु॒व॒र्चाः॑ ।
जी॒व॒सू॒र्दे॒व॒का॒मा स्यो॒ना श॑त्रो भव द्वि॒प॒दे शञ्च॑तु॒ष्प॒दे ॥ 4

1.1.4. वध्वा म्रुवोरन्तरं संसृज्य प्रतीचीनं निरसनम्

इ॒द॒म॒हं॑ या॒ त्वयि॑ प॒ति॒घ्न्य॑ल॒क्ष्मि॑स्तां॒ निर्दि॑शामि ॥ 5

1.1.5. कन्यानयनकाले बन्धुजनरोदने जपः

जी॒वाꣳ रु॑दन्ति वि॒म॒य॒न्ते॑ अ॒ध्व॒रे दी॒र्घा॑म॒नु प्र॑सि॒तिं दी॑धियु॒र्नरः॑ () ।
वा॒मं पि॒तृ॒भ्यो य॑ इ॒दꣳ स॑मे॒रिरे॑ म॒यः प॒ति॒भ्यो ज॑नयः परि॒ष्वजे॑ ॥ 6

1.1.6. जलाहरणाय प्रेषणम्

व्यु॒क्षत् कू॒रमु॑द॒चन्त्वा॑प आऽस्यै॑ ब्रा॒ह्म॒णाः स्न॑प॒नꣳ ह॑रन्तु ।
अ॒वी॒र॒घ्नीरु॑द॒चन्त्वा॑पः ॥ 7

1.1.7 वधूशिरसि दर्भेण्वनिधानम्

अ॒र्य॒म्णो अ॒ग्निं परि॑ यन्तु क्षि॒प्रं प्र॑तीक्षन्ताꣳ श्व॒श्र्वो दे॒वरा॑श्च ॥ 8

1.1.8 तस्मिन्निण्वे उगच्छिद्रप्रतिष्ठापनम्

खेऽन॑सः खे रथः खे यु॒गस्य॑ श॒ची॑पते । अ॒पा॒ला॒मि॒न्द्र त्रिः
पू॒र्त्-व्य॑कर॒थ् सूर्य॑वर्च॒सम् ॥ 9

1.1.9 छिद्रे सुवर्णनिधानं

शन्ते॑ हिर॑ण्य॒ꣳ श॒मु स॒न्त्वापः॑ शन्ते॑ मे॒धी भ॑वतु शं॑ यु॒गस्य॑ तृ॒द्य ।
शन्त॑ आपः॑ श॒तप॑वित्रा भ॒वन्त्व॒था प॒त्या त॒न्वꣳ सꣳ सृ॑जस्व ॥ 10
(दि॒धियु॑र्न॒रोऽष्टौ॑ च) (K1) (18)

1.2 विवाहे स्नानाद्यः

1.2.1 स्नानमन्त्राः

हिर॑ण्यवर्णाः॑ शु॒चयः॑ पा॒वकाः॑ प्र॒चक्र॑मुर्. हि॒त्वाऽव॑द्यमापः॑ ।
श॒तं प॑वित्रा वि॒तता॑ ह्या॒सु ताभि॑ष्ट्वा दे॒वः स॒विता॑ पु॒नातु॑ ॥ 1
हिर॑ण्यवर्णाः॑ शु॒चयः॑ पा॒वका॑ या॒सु जा॑तः क॒श्यपो॑ या॒स्वग्निः॑ ।
या अ॒ग्निं गर्भं॑ दधि॒रे सु॒वर्णा॑स्तास्त॒ आप॑श्शꣳ स्यो॒ना भ॑वन्तु ॥ 2
या साꣳ रा॒जा व॑रु॒णो या॑ति म॒ध्ये स॒त्यानृ॑ते अ॒वप॑श्यन् ज॒नाना॑म् ।
या अ॒ग्निं गर्भं॑ दधि॒रे सु॒वर्णा॑स्तास्त॒ आप॑श्शꣳ
स्यो॒ना भ॑वन्तु () ॥ 3

या॒सां दे॒वा दि॒वि कृ॒ण्वन्ति॑ भ॒क्षं या॑ अ॒न्तरि॑क्षे बहु॒धा नि॒विष्टाः॑ ।

या अ॒ग्निं गर्भं॑ दधि॒रे सु॒वर्णा॑स्तास्त॒ आप॑श्श॒स्यो॒ना भ॑वन्तु ॥ 4

शि॒वेन॑ त्वा चक्षु॑षा पश्यन्त्वापः शि॒वया त॑न्वोपस्पृशन्तु त्वचं॑ ते ।

घृ॒तश्चु॒तः शु॒चयो॑ याः पा॒वका॑स्तास्त॒ आप॑श्श॒स्यो॒ना भ॑वन्तु () ॥ 5

1.2.2. अहतस्य वाससः परिधानम्

परि॑ त्वा गि॒र्वणो॑ गिर॒ इमा॑ भवन्तु वि॒श्वतः॑ ।

वृ॒द्धायु॑मनु॒ वृ॒द्धयो॑ जु॒ष्टा भ॑वन्तु जु॒ष्टयः॑ ॥ 6

1.2.3. योक्त्रबन्धनम्

आ॒शा॒सा॒नेत्ये॒षा { } ॥ 7

Expansion for - आशासानेत्येषा

आ॒शा॒साना॑ सौमन॒सं प्र॒जाꣳ सौ॒भाग्यं॑ त॒नूं ।

अ॒ग्नेरनु॑व्रता भू॒त्वा सं न॒ह्ये सु॒कृ॒ताय॑ कं । (Ref TS 1.1.10.1)

1.2.4. अग्निमभ्यानयनम्

पू॒षा त्वे॒तो न॑यतु ह॒स्तगृ॑ह्याश्चि॒नौ त्वा प्र॑वहताꣳ रथे॑न ।

गृ॒हान् ग॑च्छ गृ॒हप॑त्नी यथाऽसौ व॒शिनी॑ त्वं वि॒दथ॑माव॒दासि॑ ॥ 8

(भवन्तु – पञ्च च) (K2) (15)

1.3 आज्यभागान्ते अभिमन्त्रणम्

1.3.1. आज्यभागान्ते अभिमन्त्रणम्

सोमः प्रथमो विविदे गन्धर्वो विविद उत्तरः ।

तृतीयो अग्निष्टे पतिस्तुरीयस्ते मनुष्यजाः ॥ 1

सोमो ऽददद् गन्धर्वाय गन्धर्वो ऽदददग्नये ।

रयिं च पुत्राञ्श्चादादग्निर् मह्यमथो इमाम् ॥ 2

1.3.2. पाणिग्रहणमन्त्राः

गृभ्णामि ते सुप्रजास्त्वाय हस्तं मया पत्या जरदष्टिर् यथाऽसः ।

भगो अर्यमा सविता पुरन्धिर् मह्यं त्वाऽदुर्गार्हपत्याय देवाः ॥ 3

ते ह पूर्वे जनासो यत्र पूर्ववहो हिताः ।

मूर्ध्वन्वान् यत्र सौभ्रवः पूर्वा देवेभ्य आऽतपत् ॥ 4

सरस्वति प्रेदमव सुभगे वाजिनीवति ।

तां त्वा विश्वस्य भूतस्य प्रगायामस्यग्रतः () ॥ 5

य एति प्रदिशः सर्वा दिशोऽनु पवमानः ।

हिरण्यहस्त ऐरंमः स त्वा मन्मनसं कृणोतु ॥ 6

1.3.3 सप्तपदाभिप्रक्रमणम्

एकमिषे विष्णुस्त्वाऽन्वेतु 7,

द्वे ऊर्जे 8*, त्रीणि व्रताय 9*, चत्वारि मायोभवाय 10*,

पञ्च पशुभ्यः 11*, षड् ऋतुभ्यः 12*,

सप्त सप्तभ्यो होत्राभ्यो विष्णुस्त्वाऽन्वेतु ॥ 13

अनुषङ्गः – form 8 to 12

द्वे ऊर्जे विष्णुस्त्वाऽन्वेतु । 8

त्रीणि व्रताय विष्णुस्त्वाऽन्वेतु । 9

चत्वारि मायोभवाय विष्णुस्त्वाऽन्वेतु । 10

पञ्च पशुभ्यः विष्णुस्त्वाऽन्वेतु । 11

षड् ऋतुभ्यः विष्णुस्त्वाऽन्वेतु । 12

सखा सप्तपदा भव सखायौ सप्तपदा बभूव सख्यं ते गमेयञ्

स॒ख्यात् ते॒ मा योष॑ स॒ख्यान् मे॒ मा यो॑षाः स॒मया॑व स॒ङ्कल्पा॑वहै
सं प्रि॑यौ रोचि॒ष्णू सु॑मनस्यमानौ । इष॑मूर्जम॒भि स॒म्वसा॑नौ स॒न्नौ
मना॑सि सं व्र॑ता स॒मु चि॑त्तान्याकरम् । 13

सा त्व॑मस्यमू॒ह-म॑मू॒हम॑स्मि सा त्वं द्यौ॒रहं॑ पृथि॒वी त्व॑ रेतोऽह॑
रेतो॑भृत्त्वं मनोऽह॑मस्मि वाक् त्व॑ सामाह॑मस्म्यृक्त्व॑ सा मामनु॑व्रता
भव॑ पु॒से पु॒त्राय॑ वे॒त्तवै॑ श्रि॒यै पु॒त्राय॑ वे॒त्तवा॑ एहि॑ सूनृ॒ते ॥ 14

(अग्रतः षट्च) (K3) (16)

1.4 विवाहे प्रधानाहुतिमन्त्राः

1.4.1 प्रधानाहुतिमन्त्राः

सो॒माय॑ ज॒निवि॑दे स्वाहा 1,

गन्ध॑र्वाय॑ ज॒निवि॑दे स्वाहा 2,

ऽग्नये॑ ज॒निवि॑दे स्वाहा ॥ 3

क॒न्यला॑ पि॒तृभ्यो॑ यती॑ प॒तिलो॑कमव दी॒क्षाम॑दास्थ स्वाहा ॥ 4

प्रेतो॑ मुञ्चाति॑ नामु॒तः सु॒ब॒द्धाम॑मु॒तस्कर॑त् ।

यथे॑यमिन्द्र॑ मी॒द्वः सु॒पु॒त्रा सु॒भगा॑ऽसति ॥ 5

इ॒मां त्वमिन्द्र॑ मी॒द्वः सु॒पु॒त्राञ् सु॒भगां॑ कुरु॒ (कृ॒णु) ।

द॒शास्यां॑ पु॒त्राना॑र्धेहि॒ पति॑मेकाद॒शं कृ॑धि ॥ 6

अ॒ग्नि॒रैतु॑ प्र॒थमो॑ दे॒वता॑नाञ् सौ॒ऽस्यै॑ प्र॒जां मुञ्च॑तु मृत्युपाशात् ।

तद॒यञ् रा॒जा वरु॑णोऽनुमन्यतां यथे॒यञ् स्त्री॑ पौ॒त्रम॑घं न रोदात् ॥ 7

इ॒माम॑ग्नि॒स्त्राय॑तां गा॒र्ह॒पत्यः॑ प्र॒जाम॑स्यै नयतु दी॒र्घमा॑युः ।

अ॒शू॒न्योप॑स्था जी॒वता॑मस्तु मा॒ता पौ॒त्रमा॑नन्दम॒भि

प्र॒बु॒द्ध्यता॑मियम् () ॥ 8

मा ते॑ गृ॒हे नि॒शि घोष॑ उत्था॒दन्यत्र॑ त्वद्गु॒दत्यः॑ सँवि॒शन्तु॑ ।

मा त्वं वि॒केश्यु॑र आ॒वधि॑ष्ठा जी॒वप॑त्नी प॒तिलो॑के वि॒राज॑ पश्यन्ती

प्र॒जाञ् सु॒मन॑स्यमा॒नाम् ॥ 9

द्यौस्ते॑ पृ॒ष्ठञ् रक्ष॑तु वा॒युरू॒रू अ॒श्विनौ॑ च स्तनं॒ धय॑न्तञ्

स॒विता॑ऽभिरक्षतु । आ वा॒स॒सः परि॑धानाद्-बृ॒हस्प॑तिर् वि॒श्वेदे॑वा

अ॒भिर॑क्षन्तु प॒श्चात् ॥ 10

अप्रजस्तां॑ पौ॒त्र मृ॒त्युं पा॒प्मान॑मु॒त वाऽघ॑म् ।

शी॒र्ष्णः स्रज॑मिवो॒न्मुच्य॑ द्विषद्भ्यः॑ प्र॒ति मुञ्चामि॑ पा॒शम् ॥ 11

इ॒मं मे॑ वरु॒ण 12{ }, तत्त्वा॑ या॒मि 13{ }, त्वन्ना॑ अ॒ग्ने 14{ },

स त्वन्ना॑ अ॒ग्ने 15 { }, त्वम॑ग्ने अ॒याऽस्य॑या 16 सन्मन॑सा हि॒तः ।

अ॒या सन् ह॒व्यमू॑हिषे॒ऽया नो॑ धेहि भेष॑जम् ॥ 17

Expansion for - इ॒मं मे॑ वरु॒ण 12, तत्त्वा॑ या॒मि 13,

त्वन्ना॑ अ॒ग्ने 14, स त्वन्ना॑ अ॒ग्ने 15

इ॒मं मे॑ वरु॒ण श्रु॒धी ह॒वम॑द्या च मृ॒डय॑ ।

त्वा॒मव॑स्यु॒रा च॑के ॥ 12 (Ref - TS 2.1.11.6)

तत्त्वा॑ या॒मि ब्र॒ह्मणा॑ व॒न्दमा॑न-स्तदा शा॒स्ते य॑ज॒मानो॑ ह॒विर्भिः॑ ।

अहे॑ड॒मानो॑ वरु॒णेह॑ बो॒ध्युरु॑श॒स् मा न॑ आ॒युः प्र॑मोषीः ॥ 13

(Ref - TS 2.1.11.6)

त्वं नो॑ अग्ने॑ वरुणस्य॑ विद्वान् देवस्य॑ हेडोऽव॑ यासि सीष्ठाः ।
यजिष्ठो॑ वह्नि॑ तमः॑ शोशु॑चानो विश्वा॑ द्वेषा॑सि प्रमु॑मुग्ध्यस्मत् ॥ 14
(Ref – TS 2.5.12.3)

स त्वंनो॑ अग्नेऽवमो॑ भवोती॑ नेदिष्ठो॑ अस्या॑ उषसो॑ व्युष्टौ ।
अव॑ यक्ष्व नो॑ वरुण॑ रराणो॑ वीहि॑ मृडीक॑ सुहवो॑ न एधि ॥ 15
(Ref - TS.2.5.12.3)

(इयमष्टौ च) (K4) (18)

1.5 अश्मास्थापनाद्यः

1.5.1. अश्मास्थापनम्

आ तिष्ठेम॑-मश्मान॑-मश्मेव॑ त्वञ् स्थिरा॑ भव ।
अभितिष्ठ॑ पृतन्यतः॑ सहस्व॑ पृतनायतः॑ ॥ 1

1.5.2. लाजहोमप्रदक्षिणादि.

इयं॑ नार्युप॑ ब्रूते॑ कुल्पान्यावप॑न्तिका ।
दीर्घायु॑रस्तु मे॑ पतिर्-जीवा॑तु शरदः॑ शतम् ॥ 2

तुभ्यमग्रे॑ पर्यवहन्थ् सूर्या॑ वहतुना॑ सह ।

पुनः॑ पति॑भ्यो जा॒यां दा॑ अ॒ग्ने प्र॒जया॑ सह ॥ ३

पुनः॑ पत्नी॑म॒ग्निर॑दा॒दायु॑षा सह वर्च॑सा ।

दी॒र्घायु॑रस्या॒ यः पतिः॑ स ए॒तु श॒रदः॑ श॒तम् ॥ ४

विश्वा॑ उ॒त त्वया॑ वयं॒ धारा॑ उ॒दन्या॑ इव ।

अति॑गाहेमहि॒ द्विषः॑ () ॥ ५

आ तिष्ठे॑ममश्मानम् ॥ ६

अ॒र्यम॑णं नु दे॒वं क॒न्या अ॒ग्निम॑यक्षत ।

स इ॒मां दे॒वो अ॒द्ध्वरः॑ प्रेतो मुञ्चा॑ति॒ नामु॑तः

सु॒ब॒द्धाम॑मु॒तस्कर॑त् ॥ ७

तुभ्य॑म॒ग्रे पर्य॑वहन् ८, पुनः॑ पत्नी॑म॒ग्निर॑दाद् ९,

विश्वा॑ उ॒त त्वया॑ वय १०, मा तिष्ठे॑ममश्मानम् ॥ ११

त्वम॑र्य॒मा भव॑सि॒ यत्क॒नीनां॑ नाम॒ स्वधा॑वथ्-स्वर्यं॑ बि॒भर्षि॑ ।

अ॒ज्जन्ति॑ वृ॒क्षꣳ सु॒धितं॑ न गो॒भिर्-यद्-दम्प॑ती॒ सम॑नसा
कृ॒णोषि॑ ॥ 12

तु॒भ्यम॑ग्रे पर्य॑वहन् 13 पुनः॑ पत्नी॒मग्नि॑रदाद् 14
वि॒श्वा उ॒त त्वया॑ वयम् ॥ 15

1.5.3. योक्त्रविमोचनम्

प्र त्वा॑ मुञ्चामि॒ वरु॑णस्य पा॒शाद्-ये॒न त्वाऽब॑ध्नाथ् सवि॒ता सु॒केतः॑ ।
धा॒तुश्च॑ यो॒नौ सु॒कृत॑स्य लो॒के स्यो॒नं ते सह॑ पत्या॑
करो॑मि (कृ॒णोमि) ॥ 16

इ॒मं वि॑ष्यामि॒ वरु॑णस्य पा॒शं य॑मब॑ध्नीत सवि॒ता सु॒शेवः॑ () ।
धा॒तुश्च॑ यो॒नौ सु॒कृत॑स्य लो॒केऽरि॑ष्टां त्वा सह॑ पत्या॑
करो॑मि (कृ॒णोमि) ॥ 17

1.5.4 अनुगतस्यौपासनाग्नेः समाधान मन्त्राः

अ॒याश्चा॑ग्ने ऽस्य॒नभि॑शस्तीश्च सत्यमि॒त्त्वम॑या अ॒सि ।
अ॒यसा॑ मन॒सा धृ॒तोऽय॑सा ह॒व्यमू॑हिषेऽया नो धेहि भेष॒जम् ॥ 18

(द्विषः – सुशेव- स्त्रीणि च) (K5) (23)

1.6 विवाहे प्रयाणकाले स्थस्योत्तम्भनी

1.6.1. प्रयाणकाले स्थस्योत्तम्भनी

सत्ये॑नो॒त्त॑भि॒ता भू॒मिः॑ सूर्ये॑णो॒त्त॑भि॒ता द्यौः॑ ।
ऋ॒तेना॑दि॒त्यास्ति॑ष्ठन्ति दि॒वि सोमो॑ अधि॑ श्रि॒तः ॥ 1

1.6.2. वाहयोजनम्

यु॒ञ्जन्ति॑ ब्र॒ध्नं 2 { } , 'योगे॑योगे 3 { } ॥

Expansion for – यु॒ञ्जन्ति॑ ब्र॒ध्नं 2, 'योगे॑योगे 3

यु॒ञ्जन्ति॑ ब्र॒ध्नं म॒रुषं॑ चरन्तं॑ परि॑ तस्थु॑षः ।
रोच॑न्ते रोचना दि॒वि ॥ 2 (Ref - TS 7.4.20.1)
योगे॑योगे तव॑स्तरं॑ 'वाजे॑वाजे हवामहे ।
सखा॑य इन्द्र॑मू॒तये॑ ॥ 3 (Ref - TS 4.1.2.1)

1.6.3. आरोहणकालेऽभिमन्त्रणम्

सु॒किं॑ शु॒कं॑ श॒ल्मलिं॑ वि॒श्वरूपं॑ हि॒रण्यव॑र्णं सु॒वृ॒तं॑ सु॒चक्र॑म् ।
आ॒रोह॑ व॒ध्वमृ॑तस्य लो॒कं स्यो॑नं प॒त्ये वह॑तुं कृ॒णुष्व॑ ॥ 4

उ॒दु॒त्तर॒मा॒रो॒ह॒न्ती॒ व्य॒स्य॒न्ती॒ पृ॒त॒न्य॒तः ।

मू॒र्ध्ना॒नं॒ प॒त्यु॒रा॒रो॒ह॒ प्र॒जया॑ च॒ वि॒रा॒ड्भ॒व ॥ 5

स॒म्रा॒ज्ञी॒ श्व॒शु॒रे॒ भव॑ स॒म्रा॒ज्ञी॒ श्व॒श्रु॒वां॑ भव ।

न॒ना॒न्द॒रि॒ स॒म्रा॒ज्ञी॒ भव॑ स॒म्रा॒ज्ञी॒ अधि॑ दे॒वृषु॑ ॥ 6

स्नु॒षा॒णा॒ श्व॒शु॒रा॒णां॑ प्र॒जाया॑श्च॒ धन॑स्य च () ।

प॒ती॒नां॑ च॒ दे॒वृषां॑ च॒ स॒जा॒ता॒नां॑ वि॒रा॒ड्भ॒व ॥ 7

1.6.4. वर्त्मनोस्सूत्रस्तरणम्

नी॒ल॒लो॒हि॒ते॒ भव॑तः कृ॒त्या स॒क्तिर्व्य॑ज्यते ।

ए॒ध॒न्ते॒ऽस्या॒ ज्ञा॒तयः॑ प॒तिर्ब॑न्धेषु ब॒द्ध्य॑ते ॥ 8

1.6.5 ततुपरि गमनं

ये व॒ध्वश्च॑न्द्रं॒ व॒हतुं॑ य॒क्ष्मा॒ यन्ति॑ ज॒ना॒ अनु॑ ।

पु॒न॒स्तान्. य॒ज्ञिया॑ दे॒वा न॑यन्तु॒ यत॑ आ॒गताः॑ ॥ 9

मा वि॒द॒न्य॒रि॒प॒न्थि॒नो य॑ आ॒सी॒द॒न्ति॑ द॒म्प॒ती ।

सु॒गे॒भिर् दु॒र्ग॒म॒ती॒ता-म॑प॒द्रा॒न्त्व॒रा॒तयः॑ ॥ 10

सु॒गं प॒न्था॒न-मा॒रुक्ष-म॒रिष्ट॑ ७ स्व॒स्तिवा॒हनम् ।
यस्मिन् वी॒रो न रि॒ष्यत्य॑न्येषां वि॒न्दते॑ वसु ॥ 11
(ध॒नस्य॑ च - न॒व च) (K6) (19)

1.7 विवाहे तीर्थादिव्यतिक्रमजपाद्यः

1.7.1. तीर्थादिव्यतिक्रमे जपः

ता म॒न्दसा॒ना म॒नुषो॑ दुरो॒ण आ॒धत्त॑ ७ रयिं द॒शवी॑रं वच॒स्यवे॑ ।
कृ॒तं ती॒र्थं सु॒प्रपा॑णं शु॒भस्प॑ती स्था॒णुं प॒थेष्ठा॑मप दु॒र्मति॑ ७
ह॒तम् ॥ 1

1.7.2. नावोऽनुमन्त्रणम्

अ॒यन्नो॑ म॒ह्याः पा॒र ७ स्व॒स्ति नै॒षद्-व॒नस्प॑तिः ।
सी॒रा नः सु॒तरा॑ भव दी॒र्घायु॑त्वाय वर्च॒से ॥ 2

1.7.3. तीर्त्वा जपः

अ॒स्य पा॒रे निर्ऋ॑थस्य जी॒वा ज्यो॑तिर॒शीम॑हि ।
म॒ह्या इन्द्रः॑ स्व॒स्तये॑ ॥ 3

1.7.4. श्मशानादिव्यतिक्रमे होमः

यदृ॒ते चि॑द॒भि श्रि॑षः पु॒रा ज॒र्तृभ्य॑ आ॒तृदः॑ ।

सन्धा॒ता स॒न्धिं म॒घवा॒ पु॒रोव॒सुर्निष्कर्ता॑ वि॒हुतं॑ पुनः ॥ 4

इ॒डाम॒ग्न 5 { }. इ॒मं मे॑ वरुण 6 { }. तत्त्वा॑ या॒मि 7 { }. त्व॒न्नो
अ॒ग्ने 8 { }. स त्व॒न्नो अ॒ग्ने 9 { }. त्वम॑ग्ने अ॒यासि॑ { } ॥ 10

Expansion for – इ॒डाम॒ग्न 5, इ॒मं मे॑ वरुण (6). तत्त्वा॑ या॒मि 7,

त्व॒न्नो अ॒ग्ने 8 , स त्व॒न्नो अ॒ग्ने 9, त्वम॑ग्ने अ॒यासि॑ 10.

इ॒डाम॒ग्ने पु॒रुद॑ꣳ सꣳ स॒निं गोः॑ श॒श्वत्त॑मꣳ ह॒वमा॑नाय साध ।
स्या॒न्नः सू॒नुस्त॑नयो वि॒जावा॑ग्ने सा ते सु॒मति॑र् भू॒त्वस्मे ॥ 5

(Ref - TS 4.2.4.3)

इ॒मं मे॑ वरुण श्रु॒धी ह॒वम॑द्या च मृ॒डय॑ ।

त्वा॒मव॑स्युरा च॒के ॥ 6 (Ref - TS.2.5.12.3)

तत्त्वा॑ या॒मि ब्र॒ह्मणा॑ व॒न्दमा॑न-स्तदा शा॒स्ते य॑ज॒मानो॑ ह॒विर्भिः॑ ।
अहे॑ड॒मानो॑ वरु॒णेह॑ बो॒ध्युरु॑शꣳस मा न आ॒युः प्र॑मो॒षीः ॥ 7

(Ref - TS 2.5.12.3)

त्वं नो अग्ने वरुणस्य विद्वान् देवस्य हेडोऽव यासि सीष्ठाः ।
यजिष्ठो वह्नि तमः शोशुचानो विश्वा द्वेषाँसि प्रमुमुग्ध्यस्मत् ॥ 8

(Ref – TS 2.5.12.3)

स त्वंनो अग्नेऽवमो भवोती नेदिष्ठो अस्या उषसो व्युष्टौ ।
अव यक्ष्व नो वरुणँ रराणो वीहि मृडीकँ सुहवो न एधि ॥ 9

(Ref - TS 2.5.12.3)

त्वमग्ने अयाँसि । अया सन्मनसा हितः । अया सन् हव्यमूहिषे ।
अया नो धेहि भेषजम् । इष्टो अग्निराहुतः । स्वाहाकृतः पिपर्तु नः ।
स्वगा देवेभ्य इदं नमः ॥ 10 (Ref – TB 2.4.1.9)

1.7.5. क्षीरिवृक्षाद्यतिक्रमे जपः

ये गन्धर्वा अप्सरसश्च देवीरेषु वृक्षेषु वानस्पत्येष्वासते () ।
शिवास्ते अस्यै वध्वै भवन्तु मा हिँसिषुर्-वहतुमूह्यमानाम् ॥ 11

1.7.6. नद्याद्यतिक्रमे जपः

या ओषधयो या नद्यो यानि धन्वानि ये वना ॥
ते त्वा वधु प्रजावतीं प्र त्वे मुञ्चन्त्वँहसः ॥ 12

1.7.7. वध्वै गृहप्रदर्शनम्

सं॒का॒श॒या॒मि॒ व॒ह॒तुं॑ ब्र॒ह्म॒णा॒ गृ॒है॒रघो॑रेण चक्षु॒षा॒ मै॒त्रेण॑ । पर्या॒ण॒ब्धं॑
वि॒श्वरू॑पं य॒दस्या॑ꣳ स्यो॒नं प॒ति॒भ्यः॑ स॒वि॒ता कृ॑णोतु तत् ॥ 13

1.7.8. वाहयोविमोकः

आ॒ वा॒म॒ग॒न्त्-सु॒म॒तिर्-वा॒जि॒नी व॒सू॒न्यश्चि॑ना ह॒थ्सु॒ का॒माꣳ अ॒यꣳस॒त ।
अ॒भू॒तं गो॒पा मि॒थु॒ना शु॒भ॒स्प॒ती प्रि॒या अ॒र्य॒म्णो दु॒र्याꣳ अ॒शी॒म॒हि ॥ 14

अ॒य॒न्नो दे॒वः स॒वि॒ता बृ॒ह॒स्प॒ति-रि॒न्द्रा॒ग्नी मि॒त्रा॒व॒रु॒णा स्व॒स्त्यै॑ । त्व॒ष्टा
वि॒ष्णुः प्र॒ज॒या सꣳर॒णः का॒म आ॒या॒तं का॒मा॒य त्वा वि॒मुञ्च॑तु ॥ 15

(आ॒स॒ते न॒व च॑) (K7) (19)

1.8 विवाहे चर्मास्तरणाद्यः

1.8.1. चर्मास्तरणम्

श॒र्म व॒र्मे॒द॒मा॒ह॒रा॒स्यै ना॒र्या॑ उप॒स्ति॒रै ।
सि॒नी॒वा॒लि प्र॒जा॒य॒ता॒मि॒यं भ॒ग॒स्य॑ सु॒म॒ता॒व॒स॒त् ॥ 1

1.8.2. गृहप्रवेशे वाचनम्

गृ॒हान्-भ॒द्रा॒न्त्-सु॒म॒न॒सः प्र॒प॒द्येऽवी॑र॒घ्नी वी॒र॒व॒तः सु॒वी॒रान् ।
इ॒रां व॒ह॒तो घृ॒त॒मु॒क्ष॒मा॒णास्तेष्व॒हꣳ सु॒म॒नाः स॒म्वि॑शामि ॥ 2

1.8.3 प्रविश्य होमः

आ॒गन् गो॒ष्ठं॑ म॒हि॒षी गो॒भि-र॒श्वै-रा॒यु॒ष्मत्प॒त्नी प्र॒जया॑ स्व॒र्वित् ।
ब॒ह्वीं प्र॒जां ज॒नय॑न्ती सु॒रत्ने॑म॒ग्निं श॒तहि॑माः स॒पर्यात् ॥ 3

अ॒यम॒ग्निर् गृ॒हप॑तिः सु॒सं॒सत् पु॒ष्टि॒वर्द्ध॑नः ।
य॒था भ॑ग॒स्याभ्यां॑ द॒दद्-र॒यिं पु॒ष्टि॒मथो॑ प्र॒जाम् ॥ 4

प्र॒जाया॑ आ॒भ्यां प्र॒जाप॑त इन्द्रा॒ग्नी श॒र्म य॑च्छ॒तम् ।
य॒थै॒नयो॑र्न प्र॒मीया॑ता उ॒भयो॑र्जी॒वतोः॑ प्र॒जा () ॥ 5

ते॒न भू॑ते॒न ह॒विषा॑ऽय॒माप्या॑य॒तां पु॒नः ।
जा॒यां याम॑स्मा आ॒वाक्षु॑स्तां र॒सेना॑भि॒वर्द्ध॑ताम् ॥ 6

अ॒भि॒वर्द्ध॑तां प॒यसा॑ऽभि रा॒ष्ट्रेण॑ वर्द्ध॒ताम् ।
र॒य्या स॒हस्र॑पोष॒सेमौ॑ स्ता॒मन॑पेक्षितौ ॥ 7

इ॒हैव॑ स्तं मा वि॒योष्टं॑ वि॒श्वमा॑युर्-व्य॒श्नु॑तम् ।
म॒ह्या इन्द्रः॑ स्व॒स्तये॑ ॥ 8

ध्रु॒वैधि॑ पो॒ष्या म॒यि म॒ह्यं त्वा॒ऽदाद्-बृ॒हस्प॑तिः ।

म॒या प॒त्या प्र॒जाव॑ती स॒ञ्जीव॑ श॒रदः॑ श॒तम् । 9

त्व॒ष्टा जा॒या-म॑जनयत् त्व॒ष्टाऽस्यै॑ त्वां प॒तिम् ।

त्व॒ष्टा स॒हस्र॑मायू॒र्षि दी॒र्घमा॑युः कृ॒णोतु॑ वाम् () ॥ 10

इ॒मं मे॑ वरु॒ण११{ }, तत्त्वा॑ या॒मि॒१२ { }, त्व॒न्नो अ॒ग्ने॑१३ { },

स त्व॒न्नो अ॒ग्ने॑१४{ }, त्वम॑ग्ने अ॒याऽसि॑ { } ॥ 15

Expansion for – इ॒मं मे॑ वरु॒ण११, तत्त्वा॑ या॒मि॒१२, त्व॒न्नो अ॒ग्ने॑१३,
स त्व॒न्नो अ॒ग्ने॑१४, त्वम॑ग्ने अ॒याऽसि॑
 (Same as given in - EAK 1.7.4)

(जी॒वतोः॑ प्र॒जा-वा॒मेकं॑ च) (K8) (21)

1.9 विवाहे चर्मोपवेशनाद्यः

1.9.1. चर्मोपवेशनं

इ॒ह गा॒वः प्र॒जाय॑ध्वमिहाश्वा इ॒ह पू॒रुषाः॑ ।

इ॒हो स॒हस्र॑दक्षि॒णो रा॒यस्पो॑षो नि॒षीद॑तु ॥ 1

1.9.2. षालकाय फलदानम्

सोमे॑नादि॒त्या ब॒लि॒नः सोमे॑न पृथि॒वी दृ॒ढा ।

अथो॑ नक्ष॒त्राणा-मेषा॑मुप॒स्थे सोम॑ आ॒धितः॑ ॥ 2

प्र॒स्वः स्थः॑ प्रेयं॑ प्र॒जया॑ भुव॒ने शो॑चेष्ट ॥ 3

1.9.3. गृहप्रवेशे जपः

इ॒ह प्रि॒यं प्र॒जया॑ ते स॒मृद्ध्य॑ता-म॒स्मिन् गृ॒हे गा॒र्.ह॑प॒त्याय॑ जागृ॒हि ।

ए॒ना प॒त्या त॒न्वꣳ सꣳ सृ॒ज॒स्वाथा॑ जी॒व्री वि॒दथ॑-मा॒वदा॑सि ॥ 4

सु॒मङ्ग॒लीरि॒यं वँ॒धूरि॒माꣳ स॒मेत॑ पश्य॒त ।

सौ॒भा॒ग्यम॒स्यै द॒त्वाया॑थास्तं॑ वँ॒विप॑रेत॒न ॥ 5

1.9.4. ध्रुवारुन्धाति दर्शनम्

ध्रु॒वक्षि॑तिर्-ध्रु॒वयो॑निर्-ध्रु॒वम॑सि ध्रु॒वतः॑ स्थि॒तम् () ।

त्वन्नक्ष॒त्राणां॑ मेथ्य॒सि स मा॑ पाहि पृ॒तन्य॑तः ॥ 6

स॒प्तर्ष॑यः प्र॒थमां॑ कृ॒त्तिका॑ना-म॒रुन्ध॑तीम् ।

यद्ध्रु॒वताꣳ ह नि॒न्युः षट्कृ॑त्तिका॒ मुख्य॑योगं॒ वँह॑न्तीय-

म॒स्मा॒कमे॒धत्व॒ष्टमी ॥ 7

1.9.5 उपकारणसमापनयोः काण्डर्षीणामनन्तरं होमः

स॒द॒स॒स्प॒ति॒मद्भु॑तं प्रि॒यमि॑न्द्रस्य का॒म्यम् ॥

स॒निं मे॒धाम॑या॒सिष॑म् ॥ 8

1.9.6. स्वयम् प्रज्वलितेऽग्नौ समिदाधानम्

उ॒द्दी॒प्य॒स्व जा॑तवे॒दोऽप॒घ्नन्नि॑र्ऋ॒तिं म॑म ।

प॒शूँश्च॑ म॒ह्य मा॑व॒ह जी॑वनञ्च दि॒शो दि॑श (द॒श) ॥ 9

मा नो॑ हि॒सी॒ज्जा॑तवे॒दो गा॑मश्चं पु॒रुषं॑ जग॒त् । अ॒बि॒भ्रद॑ग्न आ॒गहि॑
श्रि॒या मा॒ परि॑ पा॒तय ॥ 10 (ध्रु॒वतः॑ स्ति॒तं न॒व च) (K9) (19)

1.10 विवाहे दाण्डोत्थापन मन्त्राद्यः

1.10.1. दाण्डोत्थापन मन्त्रौ

उ॒दी॒र्ष्वा॒तो वि॑श्वा॒वसो॑ न॒मसे॑डामहे त्वा ।

अ॒न्यामि॑च्छ प्र॒फ॒र्व्यं स॒ज्जा॑यां प॒त्या सृ॑ज ॥ 1

उ॒दी॒र्ष्वा॒तः प॑ति॒वती॑ ह्येषा वि॒श्वा॒वसुं॑ न॒मसा॑ गी॒र्भिरी॑द्वे ।

अ॒न्यामि॑च्छ॒ पित॑रुष॒दं व्य॑क्ता॒ꣳ स ते॑ भा॒गो ज॒नुषा॑ तस्य॒ विद्धि॑ ॥ 2

1.10.2 चतुर्थी होमः

अ॒ग्ने प्रा॑यश्चित्ते॒ त्वं दे॒वानां॑ प्रा॑यश्चित्ति॒रसि॑ ब्रा॒ह्मण॑स्त्वा॒ नाथ॑का॒मः
प्र॒पद्ये॑ या॒ऽस्यां प॑ति॒घ्नी त॒नूः प्र॑जा॒घ्नी प॑शु॒घ्नी ल॑क्ष्मि॒घ्नी
जा॒र॒घ्नीम॑स्यै॒तां कृ॑णोमि॒ स्वाहा॑ ॥ 3

वा॒यो प्रा॑यश्चित्ते॒ 4 *

आ॒दि॒त्य प्रा॑यश्चित्ते॒ 5 *

प्र॒जाप॑ते प्रा॑यश्चित्ते॒ त्वं दे॒वानां॑ प्रा॑यश्चित्ति॒रसि॑ ब्रा॒ह्मण॑स्त्वा॒ नाथ॑का॒मः
प्र॒पद्ये॑ या॒ऽस्यां प॑ति॒घ्नी त॒नूः प्र॑जा॒घ्नी प॑शु॒घ्नी ल॑क्ष्मि॒घ्नी
जा॒र॒घ्नीम॑स्यै॒तां कृ॑णोमि॒ स्वाहा॑ ॥ 6

अनुषङ्गः from 4 to 5

वा॒यो प्रा॑यश्चित्ते॒ त्वं दे॒वानां॑ प्रा॑यश्चित्ति॒रसि॑ ब्रा॒ह्मण॑स्त्वा॒ नाथ॑का॒मः
प्र॒पद्ये॑ या॒ऽस्यां प॑ति॒घ्नी त॒नूः प्र॑जा॒घ्नी प॑शु॒घ्नी ल॑क्ष्मि॒घ्नी
जा॒र॒घ्नीम॑स्यै॒तां कृ॑णोमि॒ स्वाहा॑ । 4

आ॒दि॒त्य प्रा॒यश्चि॒त्ते त्वं दे॒वानां प्रा॒यश्चि॒त्तिर॒सि ब्रा॒ह्म॒णस्त्वा ना॒थका॒मः
 प्र॒प॒द्ये या॒ऽस्यां प॒ति॒घ्नी त॒नूः प्र॒जा॒घ्नी प॒शु॒घ्नी ल॒क्ष्मि॒घ्नी
 जा॒र॒घ्नीम॒स्यैतां कृ॒णोमि स्वाहा ॥ 5

प्र॒स॒वश्चो॒पया॒मश्च का॒टश्चा॒र्णव॒श्च ध॒र्ण॒सिश्च द्र॒वि॒णं च भ॒गश्चा॒न्तरि॒क्षं
 च सि॒न्धुश्च स॒मु॒द्रश्च सर॒स्वा॒श्च वि॒श्वव्य॒चाश्च ते यं द्वि॒ष्मो यश्च नो
 द्वेष्टि॒ तमे॒षां ज॒म्भे द॒द्ध्मः स्वाहा ॥ 7

म॒धुश्च मा॒ध॒वश्च शु॒क्रश्च शु॒चिश्च न॒भश्च न॒भ॒स्यश्चे॒षश्चो॒र्जश्च स॒हश्च
 स॒ह॒स्यश्च त॒पश्च त॒प॒स्यश्च ते यं द्वि॒ष्मो यश्च नो द्वेष्टि॒ तमे॒षां ज॒म्भे
 द॒द्ध्मः स्वाहा ॥ 8

चि॒त्तञ्च चि॒त्तिश्चा॒कू॒तं चा॒कू॒तिश्चा॒धी॒तं चा॒धी॒तिश्च वि॒ज्ञा॒तं च वि॒ज्ञा॒नं
 च ना॒म च क्र॒तुश्च द॒र्शश्च पू॒र्ण॒मा॒सश्च ते यं द्वि॒ष्मो यश्च नो द्वेष्टि॒
 तमे॒षां ज॒म्भे द॒द्ध्मः स्वाहा ॥ 9

भू॒स्स्वाहा भु॒व॒स्स्वाहा सु॒व॒स्स्वाहो॒ स्वाहा () ॥ 10

(उदीर्घ्वार्तो दश) (K10) (10)

1.11 विवाहे वधवरयोरन्योन्य समीक्षणाद्यः

1.11.1. वधवरयोरन्योन्यं समीक्षणं

अपश्यं॑ त्वा॒ मन॑सा॒ चेकि॑तानं॒ तप॑सो जा॒तं तप॑सो वि॒भू॑तम् ।

इ॒ह प्र॒जामि॑ह॒ रयि॑ꣳ ररा॒णः प्र॒जाय॑स्व प्र॒जया॑ पु॒त्रका॑म ॥ 1

अपश्यं॑ त्वा॒ मन॑सा॒ दीद्ध्य॑नाꣳ स्वायां॑ तनूꣳ ऋ॒त्विये॑ नाथ॑मानाम् ।

उप॒ मामु॑च्चा यु॒वति॑र् बु॒भूयाः॑ प्र॒जाय॑स्व प्र॒जया॑ पु॒त्रका॑मे ॥ 2

1.11.2. आज्यशेषेण हृदयदेशे समञ्जनम्

सम॑ञ्जन्तु॒ विश्वे॑ दे॒वाः समा॑पो हृद॒यानि॑ नौ ।

सं मा॑तरिश्वा॒ सं धा॑ता स॒मु दे॒ष्ट्री दि॑देष्टु॒ नौ ॥ 3

1.11.3 समञ्जने जपः

प्र॒जाप॑ते त॒न्वं मे॑ जुष॒स्व त्वष्ट॑र् दे॒वेभिः॑ स॒हसाम॑ इन्द्र ।

विश्वै॑र् दे॒वैरा॑तिभिः सꣳ ररा॒णः पुꣳसां॑ ब॒हूनां॑ मा॒तरः॑ स्याम ॥ 4

आ नः॑ प्र॒जां ज॑नयतु प्र॒जाप॑तिरा॒जर॑साय॒ सम॑नक्त्व॒र्यमा॑ ।

अ॒दु॒र्म॒ङ्ग॒लीः प॒ति॒ल॒ोक-मा॒वि॒श॒ श॒न्नो भ॒व द्वि॒प॒दे शं च॒तु॒ष्प॒दे () ॥ 5

तां पू॒षज्छि॒वत॒मा-मे॒रय॒स्व य॒स्यां बी॒जं म॒नुष्या॑ व॒प॒न्ति ।

या न ऊ॒रू उ॒शती॑ वि॒स्रया॑तै य॒स्यामु॒श॒न्तः प्र॒हरे॒म शो॒फम् ॥ 6

(शं च॒तु॒ष्प॒दे द्वे च॑) (K11) (12)

1.12 विवाहे समावेशन जपः

1.12.1.समावेशनकाले जपः

आ॒रो॒हो॒रु-मु॒प॒ब॒र्ह॒स्व बा॒हुं परि॑ष्वज॒स्व जा॒या सु॒म॒न॒स्य॒मा॒नः ।

त॒स्यां पु॒ष्य॒तं मि॒थु॒नौ स॒यो॒नी ब॒ह्वीं प्र॒जां ज॒नय॑न्तौ स॒रे॒त॒सा ॥ 1

आ॒र्द्र॒याऽऽ॒र॒ण्या य॒त्राम॑न्थत्-पु॒रुषं॑ पु॒रुषे॑ण श॒क्रः ।

तदे॒तौ मि॒थु॒नौ स॒यो॒नी प्र॒जया॑ऽमृ॒ते॒नेह॑ ग॒च्छ॒तम् ॥ 2

अ॒हं गर्भ॑म॒द॒धा-मो॒ष॒धी॒ष्वहं वि॒श्वेषु॑ भु॒वने॑ष्वन्तः ।

अ॒हं प्र॒जा अ॒ज॒नयं॑ पि॒तृणा॑म॒हं ज॒नि॒भ्यो अ॒परी॑षु पु॒त्रान् ॥ 3

पु॒त्रि॒णे॒मा कु॒मा॒रि॒णा वि॒श्वमा॑युर् व्य॒श्नु॒तम् ।

उ॒भा हि॒र॒ण्यपे॑श॒सा वी॒ति॒हो॒त्रा कृ॒तद्-व॒सू ॥ 4

द॒शस्यं॑ त्वाऽमृ॑ताय॒ कञ् श॑मू॒धो रोम॑शञ् ह॒थो दे॒वेषु॑ कृ॒णुतो॑
दुवः॑ ॥ 5 (आ॒रो॒ह न॒व) (K12) (9)

(विवाहमन्त्राः समाप्तः)

1.13 गर्भधाने ऋतुसमावेशः

1.13.1. ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं

विष्णु॑र् योनिं॑ कल्प॑यतु त्वष्टा॑ रूपाणि॑ पि॒शतु॑ ।
आसिञ्च॑तु प्र॒जाप॑तिर् धा॒ता गर्भं॑ दधातु ते ॥ 1

गर्भं॑ धेहि॑ सिनी॒वालि॑ गर्भं॑ धेहि॑ सर॒स्वति॑ ।
गर्भ॑न्ते अ॒श्विनौ॑ दे॒वावा॑ ध॒त्तां पु॑ष्कर॒स्रजा॑ ॥ 2

हिर॑ण्ययी॒ अर॑णी यंनि॒र्मन्थ॑तो अ॒श्विना॑ ॥
तन्ते॑ गर्भञ् ह॒वाम॑हे द॒शमे॑ मा॒सि सू॑तवे ॥ 3

यथे॑यं पृ॒थि॒वी म॒ही ति॑ष्ठन्ती गर्भ॑मादधे ।
ए॒वं त्वं गर्भ॑माध॒थ्स्व द॒शमे॑ मा॒सि सू॑तवे ॥ 4

यथा पृथिव्यग्निगर्भा द्यौर्यथेन्द्रेण गर्भिणी ।

वायुर्यथा दिशां गर्भं एवं गर्भं दधामि ते () ॥ 5

विष्णो श्रेष्ठेन रूपेणास्यां नार्यां गवीन्याम् ।

पुमाँसं गर्भमाधेहि दशमे मासि सूतवे ॥ 6

नेजमेष परापत सुपुत्रः पुनरापत ।

अस्यै मे पुत्रकामायै गर्भमाधेहि यः पुमान् ॥ 7

व्यस्य योनिं प्रति रेतो गृहाण पुमान् पुत्रो धीयतां गर्भो अन्तः ।

तं माता दशमासो बिभर्तु स जायतां वीरतमः स्वानाम् ॥ 8

आ ते गर्भो योनिमेतु पुमान्बाण इवेषुधिम् ।

आ वीरो जायतां पुत्रस्ते दशमास्यः ॥ 9 (13)

(गर्भं दधामि तेऽष्टौ च) (K13) (18)

1.14 ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं

1.14.1. ऋतुसमावेशनकाले भार्याया अभिमन्त्रणं

करोमि॑ ते प्राजापत्य॑मा गर्भो॑ योनि॑मेतु ते ।

अ॒नूनः॑ पू॒र्णो जा॒यता॑-म॒श्लो॒णो-ऽपि॑शाच॒धीतः॑ ॥ 1

पुमा॑स्ते पु॒त्रो ना॑रि तं पु॒माननु॑जायताम् ।

तानि॑ भ॒द्राणि॑ बी॒जान्य॑ष॒भा ज॑नयन्तु नौ ॥ 2

यानि॑ भ॒द्राणि॑ बी॒जान्य॑ष॒भा ज॑नयन्ति नः ।

तैस्त्वं पु॒त्रान् वि॑न्दस्व सा प्र॒सूर्ध॑नु॒का भ॑व ॥ 3

काम॑ प्रमृ॒द्ध्यतां॑ म॒ह्यम॑पराजितमेव मे ।

यं कामं॑ का॒मये॑ दे॒व तं मे॑ वा॒यो स॑म॒र्द्धय॑ ॥ 4

(गर्भधाने ऋतुसमावेश मन्त्राः समाप्तः)

1.14.2. अर्थप्राध्वस्य परिक्ष्वपरिकासने जपः

अनु॑ह॒वं परि॑ह॒वं प॑री॒वादं॑ परि॒क्षप॑म् ।

दुःस्व॑प्नं दु॒रुदि॑तं तद्-द्वि॒षद्भ्यो॑ दि॒शाम्य॑हम् () ॥ 5

अनु॒हू॒तं॑ परि॒हू॒तꣳ श॒कु॒ने॒र्-यद॑शाकु॒नम् ।

मृ॒गस्य॑ सू॒तम॑क्ष॒णया॒ तद्-द्वि॒षद्भ्यो॑ दि॒शाम्य॑हम् ॥ 6

1.14.3 चित्रियस्य वनस्पतेरभिमन्त्रणम्

आ॒रा॒त्ते॑ अ॒ग्निर॑स्त्वा॒रात्-पर॑शु॒रस्तु॑ ते । नि॒वा॒ते॑ त्वाऽभि॑ वर्॒षतु॑
स्व॒स्ति ते॑ऽस्तु वनस्प॑ते स्व॒स्ति मे॑ऽस्तु वनस्प॑ते ॥ 7

1.14.4 शकुद्रितेरुपस्थानम्

नमः॑ श॒कृ॒थ्सदे॑ रु॒द्राय॑ नमो॑ रु॒द्राय॑ श॒कृ॒थ्सदे॑ ।
गो॒ष्ठम॑सि॒ नम॑स्ते अस्तु॒ मा मा॑ हि॒ऽसीः [] 8

1.14.5. सिग्वातस्याभिमन्त्रणम्

सि॒गसि॑ न॒सि वज्रो॑ नम॑स्ते अस्तु॒ मा मा॑ हि॒ऽसीः ॥ 9

1.14.6. शकुनेरभिमन्त्रणम्

उ॒द्गा॒ते॒व श॒कु॒ने॒ साम॑ गा॒यसि॑ ब्र॒ह्म॒पु॒त्र इ॒व स॑व॒नेषु॑ श॒ऽससि॑ ।

स्व॒स्ति नः॑ श॒कु॒ने॒ अस्तु॑ प्र॒ति नः॑ सु॒मना॑ भव ॥ 10

(अ॒हम॑ष्टौ च) (K14) (18)

1.15 दम्पत्योर्-हृदयविश्लेषे हृदय-संसर्गेऽप्सोर्-होमः

1.15.1 दम्पत्योर्-हृदयविश्लेषे हृदय-संसर्गेऽप्सोर्-होमः

प्रा॒तर॒ग्निं प्रा॒तरिन्द्र॑ꣳ ह॒वाम॑हे प्रा॒तर् मि॒त्राव॑रुणा प्रा॒तर॒श्विना॑ ॥
प्रा॒तर् भ॒गं पू॒षणं॑ ब्र॒ह्मण॑स्पतिं प्रा॒तः सोम॑मु॒त रुद्र॑ꣳ हु॒वेम॑ ॥ 1

प्रा॒तर्जि॒तं भ॒गमु॒ग्रꣳ हु॒वेम॑ व॒यं पु॒त्रम॑दि॒तेर्यो वि॑ध॒र्ता ।
आ॒ध्रश्चि॒द्यं म॒न्यमा॑नस्तु॒रश्चि॒द्राजा॑ चि॒द्यं भ॒गं भ॒क्षीत्या॑ह ॥ 2

भ॒ग प्र॒णे॒तर् भ॒ग स॒त्य॒राधो॑ भ॒गेमां॑ धि॒यमु॑द॒व द॑द॒न्नः ।
भ॒ग प्र॒णो ज॒नय॑ गो॒भिर॒श्वैर् भ॒ग प्र॒नृभिर् नृ॑व॒न्तः स्या॑म ॥ 3

उ॒तेदा॑नीं भ॒गव॑न्तः स्या॒मोत॑ प्र॒पित्वा॑ उ॒त म॒ध्ये अ॒ह्नाम् ॥
उ॒तोदि॑ता म॒घव॑न्त् सूर्य॑स्य व॒यं दे॒वाना॑ꣳ सु॒मतौ स्या॑म ॥ 4

भ॒ग ए॒व भ॒गवा॑ꣳ अस्तु॑ दे॒वास्ते॑न व॒यं भ॒गव॑न्तः स्या॒म ।
तं त्वा॑ भ॒ग स॒र्व इ॒ज्जो॑ह॒वीमि॑ स नो॑ भ॒ग पु॒र ए॒ता भ॑वे॒ह () ॥ 5

स॒मध्व॑रायोष॒सो ऽन॑म॒न्त द॑धि॒क्रावे॑व शु॒चये॑ प॒दाय॑ ।
अ॒र्वाची॑नं व॒सुवि॑दं भ॒गन्नो॑ रथ॒मिवा॑श्वा वा॒जिन॑ आव॒हन्तु॑ ॥ 6

अश्वा॒वती॑र् गो॒मती॑र् न उ॒षा॒सो वी॒रवतीः॑ सद॒मुच्छ॑न्तु भ॒द्राः ।
घृ॒तं दु॒हा॒ना वि॒श्वत॑ प्र॒पी॒ना यू॒यं पा॒त स्व॒स्तिभिः॑ सदा॑ नः ॥ 7
(भवे॑ह च॒त्वारि॑ च) (K15) (14)

1.16 पत्युर्वशीकरणं कर्म

1.16.1. पत्युर्वशीकरणं कर्म

इ॒मां ख॒ना॒म्योष॑धींँ वी॒रु॒धं ब॒लव॑त्त॒माम् ।
यया॑ स॒पत्नीं॑ बा॒धते॑ यया॑ स॒म्वि॑न्दते॒ पति॑म् ॥ 1

उ॒त्ता॒नप॑र्णे सु॒भगे॑ स॒हमा॑ने स॒हस्व॑ति ।
स॒पत्नीं॑ मे॒ प॒रा॒ध॒म प॑तिं मे॒ के॒वलं॑ कृ॒धि ॥ 2

उ॒त्त॒राऽह॑मु॒त्तर॑ उत्त॒रेदु॑त्तरा॒भ्यः ।
अ॒था स॒पत्नी॑ या म॒मा॒ध॒रा साऽध॑रा॒भ्यः ॥ 3

न ह्य॑स्यै॒ नाम॑ गृ॒भ्णामि॑ नो अ॒स्मिन् र॑मते॒ जने॑ ।
प॒रा॒मे॒व प॒रा॒व॒त् स॒पत्नीं॑ ना॒शया॑म॒सि ॥ 4

अ॒हम॑स्मि॒ सह॑मा॒नाऽथ॑ त्वम॑सि सा॒सहिः॑ ।

उ॒भे सह॑स्वती॒ भू॒त्वा स॒पत्नीं॑ मे॒ सहा॑वहै () ॥ 5

उप॑ तेऽधा॒ꣳ सह॑मा॒नाम॑भि॒ त्वाऽधा॒ꣳ सही॑यसा ।

मा॒मनु॑ प्र ते॒ मनो॑ व॒त्सं गौ॑रिव॒ धाव॑तु प॒था वा॑रिव॒ धाव॑तु ॥ 6

(सहा॑वहै द्वे च) (K16) (12)

1.17 सपत्नीबाधनं कर्म

1.17.1. सपत्नीबाधनं कर्म

उ॒दसौ॑ सू॒र्यो अ॒गादु॑दयं॒ मा॒मको॑ भ॒गः ।

अ॒हं तद्-वि॒द्वला-प॑तिम॒भ्यसा॑क्षि वि॒षास॑हिः ॥ 1

अ॒हं के॒तुर॒हं मूर्धा॑ऽह॒मु॒ग्रा वि॒वाच॑नी ।

ममे॒दनु॑ क्र॒तुं प॑तिः से॒हाना॑या उ॒वाच॑रेत् ॥ 2

मम॑ पु॒त्राः श॒त्रुह॑णोऽथो॒ मे दु॒हिता॑ वि॒राट् ।

उ॒ताह॑म॒स्मि स॒ज्जया॑ प॒त्युर्मे॑ श्लो॒क उत्त॑मः ॥ 3

येनेन्द्रो हविषा कृत्यभवद्-दिव्युत्तमः ।

अहं तदक्रि देवा असपत्ना किलाभवम् ॥ 4

असपत्ना सपत्निघ्नी जयन्त्यभिभूवरी ।

आविथ्सि सर्वासां राधो वर्चो अस्थेयसामिव () ॥ 5

समजैषमिमा अहं सपत्नीरभिभूवरीः ।

यथाऽहमस्य वीरस्य विराजामि धनस्य च ॥ 6

(अस्थेयसामिव द्वे च) (K17) (12)

1.18 वध्वाः यक्ष्मादिहरं कर्म

1.18.1 वध्वाः यक्ष्मादिहरं कर्म

अक्षीभ्यान्ते नासिकाभ्यां कर्णाभ्यां चुबुकादधि ।

यक्ष्मं शीर्षण्यं मस्तिष्का जिह्वाया विवृहामि ते ॥ 1

ग्रीवाभ्यस्त उष्णिहाभ्यः कीकसाभ्योऽनूक्यात् ।

यक्ष्मं दोषण्यमसाभ्यां बाहुभ्यां विवृहामि ते ॥ 2

आ॒न्त्रे॒भ्यस्ते॑ गु॒दा॒भ्यो व॒नि॒ष्ठोर् हृ॒दया॑दधि ।

यक्ष्मं॑ म॒तस्ना॑भ्यां य॒क्नः प्ला॑शि॒भ्यो वि॒वृ॒हामि॑ ते ॥ 3

ऊ॒रु॒भ्यां तेऽ॒ष्टी॒वद्भ्यां॑ ज॒ङ्घा॒भ्यां प्र॑प॒दा॒भ्याम् ।

यक्ष्म॑ श्रो॒णी॒भ्यां भा॑स॒दा॒ध्व॒स॒सो वि॒वृ॒हामि॑ ते ॥ 4

मे॒ह॒नाद्-व॒ल॒ङ्क॒रणा॑-ल्लो॒म॒भ्यस्ते॑ न॒खे॒भ्यः ।

यक्ष्म॑ सर्व॒स्मादा॑त् म॒नस्त॑मि॒मं वि॒वृ॒हामि॑ ते () ॥ 5

अ॒ङ्गा॒द॒ङ्गा-ल्लो॒म्नो॒लो॒म्नो जा॑तं प॒र्वणि॑प॒र्वणि॑ ।

यक्ष्म॑ सर्व॒स्मादा॑त् म॒नस्त॑मि॒मं वि॒वृ॒हामि॑ ते ॥ 6

प॒रा॒दे॒हि शा॒ब॒ल्यं ब्र॒ह्म॒भ्यो वि॒भ॒जा व॒सु ।

कृ॒त्यैषा प॒द्वती॑ भू॒त्वा जा॒याऽऽवि॑शते प॒तिम् ॥ 7

अ॒श्ली॒ला त॒नूर्भ॑वति रु॒शती॑ पा॒पया॑ऽमु॒या ।

प॒तिर्-यद्-व॒ध्वै वा॑स॒सा स्व॑म॒ङ्गम॑भि धि॒त्सति॑ ॥ 8

कू॒रमे॒तत् क॒टुक॑-मे॒तद॒पा॒ष्ठव॑द्-वि॒षव॑न्नै॒तद॑त्तवे ।

सू॒र्याँ यः॑ प्र॒त्यक्षं॑ वि॒द्याथ्स॑ ए॒तत् प्र॑तिगृ॒ह्णीया॑त् ॥ 9

आ॒श॒स॒नं वि॑श॒स॒न॒मथो॑ अधि वि॒च॒र्त॒नम् ।

सू॒र्यायाः॑ पश्य॒ रूपा॑णि॒ तानि॑ ब्र॒ह्मो॑त् श॒स॒ति () ॥ 10

(इ॒मं वि॑वृ॒हामि॑ ते - श॒स॒ति) (K18) (20)

Special Korvai for 1.18

(अ॒क्षी॒भ्यां॑ ग्री॒वाभ्य॑ आ॒न्त्रे॒भ्य ऊ॒रुभ्यां॑ मे॒ह॒ना॒द॒ङ्गा॒द॒ङ्गात्
प॒रो॒दे॒हि स॒प्त)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 18 Khandaas

(प्र॒सु॒ग्म॒न्ता॒ ऽष्टा॒द॒श – हि॒र॒ण्य॒व॒र्णाः॒ प॒ञ्च॒द॒श – सोमः॑ प्र॒थमः॑ षोड॒श
– सोमा॑य ज॒नि॒वि॒दे ऽष्टा॒द॒श – ति॒ष्ठेयं॑ त्रयो॒वि॒ंश॒तिः –
स॒त्येन॑ – ता म॒न्द॒सा नैका॒न्नवि॒ंश॒ति रेका॒न्नवि॒ंश॒तिः – शर्म
व॒र्मेक॑वि॒ंश॒ति- रि॒ह गा॒व एका॒न्नवि॒ंश॒ति – रु॒दी॒ष्व॒र्तो द॒शा –
प॒श्यन् त्वा॒ द्व॒द॒शा – रो॒हो॒रुं न॒व – वि॒ष्णु॒र्यो॒निं – क॒रोमि॑ ते
ऽष्टा॒द॒शा षा॒द॒श – प्रा॒तर॒ग्निं च॒तु॒र्द॒शे – मां ख॒ना – म्यु॒द॒सौ सू॒र्यो
द्व॒द॒श द्व॒द॒शा – क्षी॒भ्यां॑ ते वि॒ंश॒ति र॒ष्टा॒द॒श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, Series of Khandaas :-

(प्र॒सु॒ग्म॒न्ता – ऽप॒श्यन् त्वा॒ ऽष्टा॒द॒श)

First and Last Padam in EAK, 1st Prapaatakam :-

(प्र॒सु॒ग्म॒न्ता – ता॒नि ब्र॒ह्मो॒त श॒ंस॒ति)

। हरिः॑ ओम् ।

एकाग्निकाण्डे प्रथम प्रपाठकः समाप्तः

Ekaagni Kaandam Counts - 1st Prapaatakam

	Vaakyams
Khanda - 1	18
Khanda – 2	15
Khanda – 3	16
Khanda – 4	18
Khanda – 5	23
Khanda – 6	19
Khanda – 7	19
Khanda – 8	21
Khanda – 9	19
Khanda – 10	10
Khanda – 11	12
Khanda – 12	9
Khanda – 13	18
Khanda – 14	18
Khanda – 15	14
Khanda – 16	12
Khanda – 17	12
Khanda - 18	20
Total →	293

2 कृष्णयजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः – द्वितीयः प्रपाठकः

2.1 उपनयनमन्त्राः

2.1.1 क्षुर कर्म

उ॒ष्णेन॑ वा॒यवु॒दके॑ने॒ह्यदि॑तिः॒ केशा॑न् वपतु ॥ 1

आप॑ उ॒न्दन्तु॑ जी॒वसे॑ दी॒र्घायु॑त्वाय॒ वर्च॑से ।

ज्यो॒क्च॒ सूर्यं॑ दृ॒शे ॥ 2

येना॑वप॒थ् सवि॑ता क्षु॒रेण॑ सोम॒स्य रा॒ज्ञो वरु॑णस्य वि॒द्वान् ।

तेन॑ ब्र॒ह्माणो॑ वप॒ते द॒मस्या॑युष्मा॒न् जर॑द॒ष्टिर् यथा॑ऽस॒दय॑मसौ ॥ 3

येन॑ पू॒षा बृ॒हस्प॑ते॒रग्ने॑रिन्द्र॒स्य चा॑यु॒षेऽव॑पत् ।

तेना॑स्यायु॒षे वप॑ सौ॒श्लो॒क्याय॑ स्व॒स्तये॑ ॥ 4

येन॑ भू॒यश्च॑रा॒त्ययं॑ ज्यो॒क्च प॑श्याति॒ सूर्य॑म् ।

तेना॑स्यायु॒षे वप॑ सौ॒श्लो॒क्याय॑ स्व॒स्तये॑ ॥ 5

येन पू॒षा बृ॒हस्प॑ते॒रग्ने॑रिन्द्र॒स्य चा॒युषे॑ऽवपत् () ।

तेन॑ ते वपा॒म्यसा॒वायु॑षा वर्च॑सा यथा॒ ज्यो॑ख्सु॒मना॒ असाः॑ ॥ 6

यत् क्षु॒रेण॑ म॒र्चय॑ता सु॒पेश॑सा व॒प्रा व॑पसि॒ केशान्॑ ।

शु॒न्धि शि॒रो मा॑ऽस्यायुः प्रमो॑षीः ॥ 7

उ॒प्त्वाय॑ के॒शान् व॑रुण॒स्य रा॒ज्ञो बृ॒हस्प॑तिः स॒विता सोमो॑ अ॒ग्निः ।

तेभ्यो॑ नि॒धानं॑ बहु॒धाऽन्व॑विन्द-न्नन्तरा॒ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒पः सु॒वः ॥ 8

(आ॒युषे॑ऽवप॒त्यञ्च॑ च) (K1) (15)

2.2 उपनयनमन्त्राः

2.2.1. समिदाधानम्

आ॒युर्दा॑ दे॒व ज॒रसं॑ गृ॒णानो॑ घृ॒तप्र॑तीको घृ॒तपृ॑ष्ठो अ॒ग्ने ।

घृ॒तं पि॑बन्नमृ॒तं चा॒रु ग॒व्यं पि॒तेव॑ पु॒त्रं ज॒रसे॑ न॒येम॑म् ॥ 1

2.2.2. अश्मास्तापनम्

आ॒तिष्ठे॑-मम॒श्मान॑-म॒श्मेव॑ त्वञ् स्थि॒रो भ॑व ।

अ॒भि॒तिष्ठ॑ पृ॒तन्य॑तः स॒हस्व॑ पृ॒तना॑यतः ॥ 2

2.2.4. वासः परिधानम्

रे॒वती॑स्त्वा व्य॒क्ष्णन् कृ॒त्तिका॑श्चाकृ॒न्त॒ऽस्त्वा ।

धि॒योऽव॑यन्न॒वग्ना॑ अवृ॒ज्जन्थ्-स॒हस्र॑मन्ता॒ अ॒भितो॑ अयच्छन् ॥ 3

दे॒वीर् दे॒वाय॑ परि॒धी स॒वित्रे॑ ।

म॒हत्तदा॑-सा॒मभ॑वन्-म॒हित्व॑नम् ॥ 4

या अकृ॒न्तन्न॑वयन्, या अत॑न्वत याश्च दे॒वीरन्ता॑न॒भितो॑-ऽद॒दन्त॑ ।

तास्त्वा दे॒वीर्-ज॒रसे॑ सम्॒व्यय॑न्त्वायुष्मानि॒दं परि॑ध॒थ्स्व

वा॒सः () ॥ 5

परि॑धत्त धत्त वा॒ससै॑न॒ शता॑युषं कृणुत दी॒र्घमा॑युः ।

बृ॒हस्प॑तिः प्रायच्छद्-वा॒स ए॒तत्सो॑माय॒ राज्ञे॑ परि॒धात॑वा उ ॥ 6

ज॒रां ग॑च्छासि परि॑ध॒थ्स्व वा॒सो भ॑वा कृ॒ष्टीना॑-म॒भि॒शस्ति॑पावा ॥

श॒तं च॑ जी॒व श॒रदः॑ सु॒वर्चा॑ रा॒यश्च॑ पोषमु॒प सम्॒व्यय॑स्व ॥ 7

परी॒दं वा॑सो॒ अधि॑धाः स्व॒स्तये॒-ऽभू॑रापी॒ना-म॒भि॒शस्ति॑पावा ।
शतं॑ च जी॒व श॒रदः॑ पु॒रु॒चीर्-व॑सूनि चा॒र्यो वि॑भजा॒सि जी॒वन् ॥ 8

2.2.5. मौञ्ज्यजनि मन्त्राः

इ॒यं दुरु॑क्तात्-प॒रिबा॑धमा॒ना श॒र्म व॑रूथं पु॒नती॑ न आ॒गात् ॥
प्रा॒णापा॒नाभ्यां॑ ब॒लमा॑भर॒न्ती प्रि॒या दे॒वानां॑ सु॒भगा मे॒खले॑यम् ॥ 9

ऋ॒तस्य॑ गो॒प्त्री तप॑सः प॒रस्पी॑ घ्न॒ती रक्षः॑ स॒हमा॑ना अ॒रातीः॑ । सा नः॑
स॒मन्त॑मनु॒ परी॑हि भ॒द्रया॑ भ॒र्तारि॑स्ते मे॒खले॑ मा रि॒षाम () ॥ 10

मि॒त्रस्य॑ चक्षु॒र्धरु॑णं ब॒लीय॑स्तेजो॒ यश॑स्वि स्थ॒विरं॑ समि॒द्धम् ।
अ॒नाह॑नस्यं वा॒सनं॑ ज॒रिष्णु॑ परी॒दं वा॑ज्यजि॒नं दधे॑ऽहम् ॥ 11

(वा॒सो - म॒रिषा॑म द्वे च) (K2) (21)

2.3 उपनयनमन्त्राः

2.3.1. अग्रेरुत्तरतोऽवस्थापनम् प्रोक्षणम् हस्तग्रहणम् परिदानम्
उपनयनम् कर्ण जपः प्रश्न-प्रतिवचनं च

आ॒गन्त्रा॒ सम॑गन्महि॒ प्र॒सु मृ॒त्युं यु॑योतन ।

अ॒रि॒ष्टाः स॒ञ्च॑रेमहि॒ स्व॒स्ति च॑रतादिह॒ स्व॒स्त्या गृ॑हेभ्यः ॥ 1

स॒मु॒द्रादूर्मि॑र् मधु॒मा उ॒दारदु॒पाशु॑ना॒ सम॑मृतत्वम॒श्याम् ।

इ॒मे नु॒ ते र॒श्मयः॑ सूर्य॒स्य ये॒भिः स॑पित्वं पि॒तरो॑ न॒ आय॑न् ॥ 2

अ॒ग्नि॒ष्टे ह॑स्तमग्रभी॒थ् 3, सोम॑स्ते ह॑स्तमग्रभी॒थ् 4 ,

स॒वि॒ता ते॑ ह॑स्तमग्रभी॒थ् 5, सर॑स्वती ते॑ ह॑स्तमग्रभी॒त् 6,

पू॒षा ते॑ ह॑स्तमग्रभी 7, द॒र्य॒मा ते॑ ह॑स्तमग्रभी 8,

द॒शु॒स्ते ह॑स्तमग्रभी॒द् 9, भग॑स्ते ह॑स्तमग्रभीन् 10.

मि॒त्र॒स्ते ह॑स्तमग्रभीन् 11, मि॒त्र॒स्त्वम॑सि॒ धर्म॑णा॒ग्नि॒राचा॑र्यस्तव ॥ 12

अ॒ग्नयै॑ त्वा॒ परि॑ददाम्यसौ 13, सोमा॑य त्वा॒ परि॑ददाम्यसौ 14,

सवि॒त्रे त्वा परि॑ददाम्यसौ 15, सर॒स्वत्यै त्वा परि॑ददाम्यसौ 16.

मृ॒त्यवै॑ त्वा परि॑ददाम्यसौ 17. यमा॑य त्वा परि॑ददाम्यसौ 18.

गदा॑य त्वा परि॑ददाम्यसा 19, वन्त॑काय त्वा परि॑ददाम्यसा 20,

वद्भ्य॑स्त्वा परि॑ददाम्यसा 21, वोष॑धीभ्यस्त्वा परि॑ददाम्यसौ 22,

पृथि॑व्यै त्वा सवै॑श्चानरा॑यै परि॑ददाम्यसौ ॥ 23

देव॑स्य त्वा सवि॑तुः प्र॒सव॑ उप॒नये॑ऽसौ ॥ 24

सुप्र॑जाः प्र॒जया॑ भू॒याः सु॒वीरो॑ वी॒रैः सु॒वर्चा॑ वर्च॒सा सु॒पोषः॑ पोषैः॑ ॥ 25

ब्र॒ह्मच॑र्यमा॒गामु॑प मा नय॑स्व दे॒वेन॑ सवि॒त्रा प्र॑सूतः ॥ 26

को नामा॑स्यसौ नामा॑ऽस्मि कस्य॑ ब्र॒ह्मचा॑र्यस्यसौ प्रा॒णस्य॑
ब्र॒ह्मचा॑र्यस्म्यसा 27

वेष॑ ते देव॒ सूर्य॑ ब्र॒ह्मचा॑री तं गो॒पाय॑ स मा मृ॒तैष॑ ते सूर्य॑पुत्रः
सुदी॑र्घायुः समा॑मृत () । या॒ऽस्व॒स्तिम॑ग्निर्. वा॒युः सूर्य॑श्चन्द्र॒मा
आपो॑ऽनु सञ्च॑रन्ति ता॒ऽस्व॒स्तिम॑नु सञ्च॑रासौ ॥ 28

अव॑ध्व॒नाम॑ध्व॒पते॑ श्रेष्ठ॒स्याध्व॑नः॒ पार॑मशीय ॥ 29

(स॒मा॒मृत॑ द्वे च) (K3) (12)

2.4 उपनयनमन्त्राः

2.4.1. होम मन्त्राः

यो॒गे॒यो॒गे त॒व॒स्तर॑ 1 { }, मि॒म॒ग्न॒ आ॒यु॒षे वर्च॑से कृ॒धी॒ति द्वे 2 { } ॥

Expansion for - यो॒गे॒यो॒गे त॒व॒स्तर॑ 1,

मि॒म॒ग्न॒ आ॒यु॒षे वर्च॑से कृ॒धी॒ति द्वे 2

यो॒गे॒यो॒गे त॒व॒स्तरं॑ वा॒जे॒वा॒जे ह॒वाम॑हे ।

स॒खा॒य इन्द्र॑मू॒तये॑ ॥ 1 (Ref - TS 4.1.2.1)

इ॒म॒ग्न॒ आ॒यु॒षे वर्च॑से कृ॒धि प्रि॒यꣳ रे॒तो वरु॑ण सोम राजन् ।

मा ते॒वा॒स्मा अ॒दि॒ते शर्म॑ यच्छ॒ विश्वे॑ दे॒वा ज॒रद॑ष्टि॒र्यथाऽ॒सत् ॥ 2

(Ref - TS 2.3.10.3)

श॒तमि॑न्नु श॒रदो॑ अ॒न्ति दे॒वा यत्रा॑ नश्च॒क्रा ज॒रसं॑ त॒नूना॑म् ।

पु॒त्रा॒सो॒ यत्र॑ पि॒तरो॑ भवन्ति॒ मा नो॑ म॒द्ध्या॑ री॒रि॒षता॑युर् गन्तोः॑ ॥ 3

अ॒ग्नि॒ष्ट आ॑युः प्र॒तरां॑ द॒धात्व॑ग्नि॒ष्टे पु॒ष्टिं प्र॒तरां॑ कृ॒णोतु॑ ।
इन्द्रो॑ मरु॒द्भिर्ऋ॒तु॒धा कृ॑णो॒त्वादित्यै॑स्ते वसु॒भिरा॑ द॒धातु॑ ॥ 4

मे॒धां म॒ह्यम॑ङ्गि॒रसो॑ मे॒धाꣳ स॑प्तर॒षयो॑ ददुः ।
मे॒धां म॒ह्यं प्र॒जाप॑तिर् मे॒धाम॑ग्निर् द॒दातु॑ मे ॥ 5

अ॒प्सरा॑सु च या मे॒धा ग॑न्धर्वेषु च यद्य॒शः॑ ।
दै॒वी या॑ मा॒नुषी॑ मे॒धा सा॑ मा॒मा वि॑शतादिह ॥ 6

इ॒मं मे॑ वरुण॒7{ }, तत्त्वा॑ या॒मि 8 { }, त्वन्नो॑ अ॒ग्ने 9 { } .
स त्वन्नो॑ अ॒ग्ने 10{ }, त्वम॑ग्ने अ॒यासि॑ () ॥ 11

Expansion for – इ॒मं मे॑ वरुण॒7, तत्त्वा॑ या॒मि 8 , त्वन्नो॑ अ॒ग्ने 9 .
स त्वन्नो॑ अ॒ग्ने 10, त्वम॑ग्ने अ॒यासि॑ 11 .
(Same as given in EAK 1.7.4)

2.4.2. कूर्चरोहणम्

राष्ट्रभृ॑दस्या॒चार्या॑सन्दी॒ मा त्वद्यो॑षम् ॥ 12

2.4.3. सावित्री

तथ् स॑वि॒तुर्व॑रि॒ण्यमि॒त्येषा॑ { } ॥ 13

Expansion for – तथ् स॑वि॒तुर्व॑रि॒ण्यं

तथ्स॑वि॒तुर्व॑रि॒ण्यं भ॒र्गो दे॒वस्य॑ धीमहि ।

धियो॑ यो॒नः प्र॒चोद॑यात् । (Ref - TS 1.5.6.4)

2.4.4. ओष्टकर्णोपस्पर्शनं

अवृ॑धमसौ सौ॒म्य प्रा॒णस्वं मे॑ गोपाय ॥ 14

ब्र॒ह्मण॑ आ॒णी स्थः॑ ॥ 15

(त्वम॑ग्ने॒ अयाऽसि॑ च॒त्वारि॑ च) (K4) (14)

2.5 उपनयनमन्त्राः

2.5.1. दण्डादानम्

सु॒श्रवः॑ सु॒श्रव॑सं मा कुरु॒ यथा॑ त्व॒ सु॒श्रवः॑ सु॒श्रवा॑ अस्ये॒वमह॑
सु॒श्रवः॑ सु॒श्रवा॑ भूया॒सं यथा॑ त्व॒ सु॒श्रवः॑ सु॒श्रवा॑ दे॒वानां॑

नि॒धिगो॒पोऽस्ये॒वम॒हं॒ ब्रा॒ह्म॒णा॒नां॒ ब्र॒ह्म॒णो॒ नि॒धिगो॒पो॒ भू॒या॒सम् ॥ 1

2.5.2. कुमारवाचनम् उत्थापनम् आदित्योपस्थानम्
हस्तग्रहणम् च.

स्मृ॒तं च॒ मेऽस्मृ॒तं च॒ मे॒ तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 2

नि॒न्दा च॒ मेऽनि॒न्दा च॒ मे॒ तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तः 3

श्र॒द्धा च॒ मेऽश्र॒द्धा च॒ मे॒ तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 4

वि॒द्या च॒ मेऽवि॒द्या च॒ मे॒ तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तः 5

श्रु॒तं च॒ मेऽश्रु॒तं च॒ मे॒ तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तः 6

स॒त्यं च॒ मेऽनृ॒तं च॒ मे॒ तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 7

तप॑श्च॒ मेऽतप॑श्च॒ मे॒ तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 8

व्र॒तं च॒ मेऽव्र॒तं च॒ मे॒ तन्म॑ उ॒भयं॑ व्र॒तं 9

य॒द् ब्रा॒ह्म॒णा॒नां॒ ब्र॒ह्म॒णि॒ व्र॒तम्,

यद॒ग्नेः॒ सेन्द्र॑स्य॒ सप्र॑जाप॒तिक॑स्य॒ सदे॑वस्य॒ सदे॑वराजस्य॒ सम॑नुष्यस्य॒
सम॑नुष्यराजस्य॒ सपि॑तृकस्य॒ सपि॑तृराजस्य॒ सग॑न्धर्वा॒प्सर॑स्कस्य ।

यन्म॑ आ॒त्मन॑ आ॒त्मनि॑ व्र॒तं ते॒नाह॑ सर्व॒व्रतो॑ भूयासम् ॥ 10

उ॒दायु॑षा स्वा॒युषो॑दोष॒धीना॑ ॒ रसे॑नोत्-प॒र्जन्य॑स्य शु॒ष्मेणो॑दस्था-
ममृ॒ता ॒ अनु ॥ 11

तच्चक्षु॑र्-दे॒वहि॑तं पु॒रस्ता॑च्छु॒क्रमु॑च्चरत् ।
पश्ये॑म शर॒दः श॑तं जी॒वेम॑ शर॒दः श॑तं नन्दा॑म शर॒दः श॑तं मोदा॑म
शर॒दः श॑तं भ॒वाम॑ शर॒दः श॑त ॒ शृण॑वाम शर॒दः श॑तं प्र॒ब्रवाम॑
शर॒दः श॑त मजी॒ताः स्या॑म शर॒दः श॑तं ज्योक्च॑ सूर्यं दृ॒शे ॥ 12

यस्मिन् भू॑तं च भ॒व्यं च॑ सर्वे॑ लो॒काः समा॑हिताः ।
तेन॑ गृह्णामि त्वा॒महं॑ म॒ह्यं गृह्णामि॑ त्वा॒महं॑ प्र॒जाप॑तिना त्वा॒ म॒ह्यं
गृह्णाम्यसौ ॥ 13 (सु॒श्रवः॑ सु॒श्रव॑स॒मष्टौ) (K5) (8)

2.6 उपनयनमन्त्राः

2.6.1 समिदाधानं

परि॑ त्वा॒ग्ने परि॑ मृ॒जाम्या॑युषा च ध॒नेन॑ च ।
सु॒प्रजाः॑ प्र॒जया॑ भूयास ॒ सु॒वीरो॑ वी॒रैः सु॒वर्चा॑ वर्चसा सु॒पोषः॑
पोषैः॑ सु॒गृहो॑ गृ॒हैः सु॒पतिः॑ पत्या सु॒मेधा॑ मे॒धया॑ सु॒ब्रह्मा॑

ब्रह्मचारिभिः ॥ 1

अ॒ग्नये॑ स॒मिध॑मा॒हार्षं॑ बृ॒हते॑ जा॒तवे॑द॒से यथा॑ त्वम॒ग्ने स॒मिधा॑
स॒मिद्ध्य॑स॒ एवं॑ मा॒मायु॑षा॒ वर्च॑सा॒ स॒न्या मे॒धया॑ प्र॒जया॑ प॒शुभिर्
ब्रह्म॑व॒र्चसे॑ना॒न्नाद्ये॑न॒ समे॑धय॒ स्वाहा॑ ॥ 2

ए॒धोऽस्ये॑धि॒षीम॑हि॒ स्वाहा॑ ॥ 3

स॒मिद॑सि॒ समे॑धि॒षीम॑हि॒ स्वाहा॑ ॥ 4

तेजो॑ऽसि॒ तेजो॑ म॒यि धे॑हि॒ स्वाहा॑ ॥ 5

अ॒पो अ॒द्यान्व॑चा॒रिष॑ꣳ र॒सेन॑ स॒मसृ॑क्ष्महि ।
प॒यस्वा॑ꣳ अ॒ग्न आ॑ग॒मन्तं॑ मा सꣳसृ॒ज वर्च॑सा॒ स्वाहा॑ ॥ 6
सं मा॑ऽग्ने॒ वर्च॑सा॒ सृज॑ प्र॒जया॑ च॒ धने॑न च॒ स्वाहा॑ ॥ 7

वि॒द्युन्मे॑ अ॒स्य दे॒वा इन्द्रो॑ वि॒द्याथ् स॒हर्षि॑भिः॒ स्वाहा॑ () ॥ 8

अ॒ग्नये॑ बृ॒हते॑ ना॒काय॑ स्वाहा॑ ॥ 9

द्या॒वापृ॒थि॒वीभ्या॑ ७ स्वाहा ॥ 10

ए॒षा ते॑ अ॒ग्ने स॒मि॒त्तया॑ व॒र्द्धस्व॑ चा॒प्याय॑स्व च॒ तया॑ऽहं व॑र्ध॒मानो॑
भूया॑स॒माप्याय॑मानश्च स्वाहा ॥ 11

यो मा॑ऽग्ने भा॒गिन॑ ७ स॒न्तम॑थाभा॒गं चि॒कीर्ष॑त्यभा॒गम॑ग्ने तं कुरु॑
मा॒मग्ने॑ भा॒गिनं॑ कुरु स्वाहा ॥ 12

स॒मि॒धमा॑धाया॒ग्ने सर्व॑व्रतो भूया॑स ७ स्वाहा ॥ 13

2.6.2 संशासनं वासस आदानं च.

ब्र॒ह्मचा॑र्यस्यपो॒ऽज्ञान॑ कर्म कुरु मा सु॒षुप्त्वाः ।

भि॒क्षाच॑र्यं चराचार्या॒धीनो॑ भव ॥ 14

यस्य॑ ते प्रथमवा॒स्य ७ ह॒राम॑स्तं त्वा वि॒श्वे अव॑न्तु दे॒वाः ।

त॒न्त्वा भ्रा॑तरः सुवृ॒धो वर्ध॑मानमनु जायन्तां ब॒हवः॑ सुजा॒तम् ॥ 15

(सह ऋ॒षिभि॑स्स्वाहा नव॑ च) (K6) (19)

(उपनयनमन्त्राः समाप्तः)

2.7 समावर्तनमन्त्राः

2.7.1. समिधादानं

इ॒म॒७ स्तो॒म॒म॒र्ह॒ते जा॒त॒वे॒द॒से रथ॑मि॒व सं॒म॒हे॒मा म॒नी॒षया॑ ॥

भ॒द्रा हि॒ नः प्र॑म॒तिर॒स्य स॒७स॒द्य॒ग्ने स॒ख्ये मा॑ रि॒षामा॑ व॒यं तव॑ ॥ 1

2.7.2. क्षुर कर्म

त्र्या॒युषं॑ ज॒म॒द॒ग्नेः क॒श्य॒प॒स्य त्र्या॒युष॑म् ।

यद्-दे॒वानां॑ त्र्या॒युषं॑ त॒न्मै अ॒स्तु त्र्या॒युष॑म् ॥ 2

शि॒वो ना॒मा॒सि स्व॑धि॒तिस्ते पि॒ता न॒मस्ते अ॒स्तु मा॑ मा॒ हि॒७सीः ॥ 3

उ॒ष्णेन॑ वा॒यवु॒दके॑नेत्येषः { } । (4 to 11)

Expansion for – उ॒ष्णेन॑ वा॒यवु॒दके॑नेत्येषः

उ॒ष्णेन॑ वा॒यवु॒दके॑ने॒ह्यदि॒तिः के॒शान् व॑पतु ॥ 4

आ॒प उ॒न्दन्तु॑ जी॒वसे॑ दी॒र्घायु॑त्वाय॒ वर्च॑से । ज्यो॒क्च सूर्यं॑ दृ॒शे ॥ 5

येना॒वप॑थ् स॒विता॑ क्षु॒रेण॑ सोम॒स्य रा॒ज्ञो वरु॑णस्य वि॒द्वान् ।

तेन॑ ब्र॒ह्माणो॑ व॒पते॑द॒मस्या॑युष्मा॒न् जर॑द॒ष्टिर् यथा॑ऽस॒दय॑म॒सौ ॥ 6

येन॑ पू॒षा बृ॒हस्प॑ते॒रग्ने॑रिन्द्र॒स्य चा॑यु॒षेऽव॑पत् ।

तेना॒स्यायु॑षे वप॒ सौ॒श्लो॑क्याय॒ स्वस्त्ये॑ ॥ 7

येन॑ भू॒यश्च॑रा॒त्ययं॑ ज्योक्च॒ पश्या॑ति॒ सूर्य॑म् ।

तेना॒स्यायु॑षे वप॒ सौ॒श्लो॑क्याय॒ स्वस्त्ये॑ ॥ 8

येन॑ पू॒षा बृ॒हस्प॑ते॒रग्ने॑रिन्द्र॒स्य चा॑यु॒षेऽव॑पत् ।

तेन॑ ते वपा॒म्यसा॑वायु॒षा वर्च॑सा॒ यथा॑ ज्यो॒ख्सु॒मना॑ अ॒साः ॥ 9

यत् क्षु॒रेण॑ म॒र्चय॑ता सु॒पेश॑सा॒ वप्रा॑ वप॒सि के॑शान् ।

शु॒न्धि शि॒रो मा॑स्यायुः॒ प्रमो॑षीः ॥ 10

उ॒प्त्वाय॑ के॒शान् वरु॑णस्य॒ राज्ञो॑ बृ॒हस्प॑तिः॒ सवि॑ता सोमो॒ अग्निः॑ ।

तेभ्यो॑ नि॒धानं॑ बहु॒धाऽन्व॑विन्द-न्नन्तरा॒ द्यावा॑पृथि॒वी अपः॑ सु॒वः ॥ 11

(Ref - EAK 2.1.1)

2.7.3. मेखलाया उपजूहनं

इ॒दम॒ह-म॒मु॒ष्या-मु॒ष्या॒य॒ण॒स्य॒ पा॒प्मान॑-मु॒प॒गू॒हाम्यु॑त्त॒रोऽसौ॑
द्वि॒षद्भ्यः॑ ॥ 12

2.7.4. स्नान मन्त्राः

आपो॑ हि॒ ष्टा॑ म॒यो॒भुव॑ इति॒ तिस्रो॑ { } 13 to 15,

Expansion for – आपो॑ हि॒ ष्टा॑ म॒यो॒भुव॑ इति॒ तिस्रः॑

आपो॑ हि॒ ष्टा॑ म॒यो॒भुव॑स्ता॒ न ऊ॒र्जे॑ द॒धात॑न ।

म॒हे र॒णाय॑ च॒क्षसे॑ ॥ 13

यो वः॑ शि॒वत॑मो॒ रस॑स्तस्य॒ भाज॑यते॒ह नः॑ । उ॒शती॑रिव॒ मातरः॑ ॥ 14

तस्मा॑ अ॒रं ग॒माम॑ वो॒ यस्य॑ क्षया॒य जि॒न्वथ॑ ।

आपो॑ ज॒नय॑था च॒ नः ॥ 15 (Ref - TS 4.1.5.1)

हि॒रण्य॑वर्णाः शु॒चयः॑ पा॒वका॑ इति॒ तिस्रः॑ { } ॥ 16-18

Expansion for-हि॒रण्य॑वर्णाः शु॒चयः॑ पा॒वका॑ इति॒ तिस्रः॑ { } ॥ 16-18

हि॒रण्य॑वर्णाः शु॒चयः॑ पा॒वका॑ या॒सु जा॑तः क॒श्यपो॑ या॒स्विन्द्रः॑ ।

अ॒ग्निं॑ ँ॒या ग॒र्भं॑ द॒धिरे॑ वि॒रूपा॑स्ता न॒ आपः॑ श॒ः स्यो॑ना भवन्तु ॥ 16

या॒सां॑ रा॒जा व॑रु॒णो या॑ति म॒ध्ये स॒त्यानृ॑ते अ॒वप॑श्यन् ज॒नानां॑ ।

म॒धुश्चु॑तः शु॒चयो॑ याः पा॒वका॑स्ता न॒ आपः॑ श॒ः स्यो॑ना भवन्तु ॥ 17

या॒सां॑ दे॒वा दि॒वि कृ॑ण्वन्ति भ॒क्षं॑ ँ॒या अ॒न्तरि॑क्षे बहु॒धा भव॑न्ति । याः
पृ॒थि॒वीं प॑यसो॒न्दन्ति॑ शु॒क्रास्ता॑ न॒ आपः॑ श॒ः स्यो॑ना भवन्तु ॥ 18

(Ref - TS 5.6.1.1)

2.7.5. दन्तधावमम् वासः परिधानम् च.

अ॒न्नाद्या॑य व्यू॒हद्वं॑ दी॒र्घायु॑रहम॒न्नादो॑ भू॒यास॑म् । सोमो॑ रा॒जा
ज्य॒माग॑म॒त्स मे॑ मु॒खं प्र॑वेक्ष्यति भ॒गेन॑ स॒ह वर्च॑सा () ॥ 19

सोम॑स्य त॒नूर॑सि त॒नुवं॑ मे पा॒हि स्वा॑ मा॒ तनू॑रावि॒श ॥ 20

2.7.6. देवताभ्यश्चन्दनप्रदानं.

नमो॑ ग्रा॒हाय॑ चाभि॒ग्राहा॑य च 21

नमः॑ शा॒कजं॑ ज॒भाभ्या॑म् 22

नम॑स्ता॒भ्यो दे॒वता॑भ्यो॒ या अ॑भि॒ग्राहि॑णीः ॥ 23

2.7.7. आत्मनोऽनुलेपः

अ॒प्सरः॑ सु॒ यो ग॒न्धो ग॒न्धर्वेषु॑ च॒ यद्य॑शः ।
दै॒वो यो मा॒नुषो॑ ग॒न्धः स मा॑ ग॒न्धः सु॒रभिर् जु॑षताम् ॥ 24

2.7.8. उदपात्रे सौवर्णमणिपरिप्लावनम्

इ॒यमो॑ष॒धे त्रा॑यमाणा स॒हमा॑ना स॒हस्व॑ती ।
सा मा॑ हि॒रण्यव॑र्चसं ब्र॒ह्मव॑र्च॒सिनं॑ मा करोतु ॥ 25

2.7.9. ग्रीवास्वाबन्धनम्

अपा॑शोऽस्यु॒रो मे॒ मा स॑ शारीः शि॒वो-मो॑प तिष्ठस्व दी॒र्घायु॑त्वाय
श॒तशार॑दाय । श॒त॑ शर॒द्भ्य आयु॑षे व॒र्चसे॑ जी॒वात्वै॑ पु॒ण्याय॑ ॥ 26

2.7.10. वाससः परिधानम्

रे॒वती॑स्त्वा व्य॒क्ष्णन्नि॒त्येताः { } ॥ 27 to 32

Expansion for – रे॒वती॑स्त्वा व्य॒क्ष्णन्

रे॒वती॑स्त्वा व्य॒क्ष्णन् कृ॒त्तिका॑श्चा॒कृन्त॑स्त्वा ।

धि॒योऽव॑य॒न्नव॑गना अ॒वृज्ज॑न्थ-स॒हस्र॑म॒न्ता॑ अ॒भितो॑ अ॒यच्छ॑न् ॥ 27

दे॒वीर् दे॒वाय॑ परि॒धी स॑वि॒त्रे । म॒हत्त॑दा-सा॒मभ॑वन्-म॒हित्व॑नम् ॥ 28

या अ॒कृ॒न्त॒न्न॒व॒यन् । या अ॒त॒न्व॒त याश्च॑ दे॒वीर॒न्ता॒न॒भि॒तो-ऽद॒दन्त॑ ।
तास्त्वा॑ दे॒वीर्-ज॒र॒से स॒म्व्य॑यन्त्वायुष्मा॒नि॒दं परि॑ध॒थ्स्व वा॒सः ॥ 29

प॒रि॒ध॒न्त ध॒न्त वा॒स॒सै॒नꣳ श॒ता॒यु॒षं कृ॒णु॒त दी॒र्घ॒मा॒युः ।
बृ॒ह॒स्प॒तिः प्रा॒य॒च्छ॒द्-वा॒स ए॒त॒थ्सो॒मा॒य रा॒ज्ञे परि॑धा॒त॒वा उ ॥ 30

ज॒रां ग॒च्छा॒सि परि॑ध॒थ्स्व वा॒सो भ॒वा कृ॒ष्टी॒ना-म॒भि॒श॒स्ति॒पा॒वा ॥
श॒तं च॑ जी॒व श॒र॒दः सु॒व॒र्चा रा॒यश्च॑ पो॒ष॒मु॒प स॒म्व्य॑यस्व ॥ 31

प॒री॒दं वा॒सो अ॒धि॒धाः स्व॒स्त॒ये-ऽभू॑रा॒पी॒ना-म॒भि॒श॒स्ति॒पा॒वा ॥
श॒तं च॑ जी॒व श॒र॒दः पु॒रू॒ची॒र्-व॒सू॒नि चा॒र्यो वि॑भ॒जा॒सि जी॒वन् ॥ 32

(Ref - EAK 2.2.4.)

(स॒ह व॒र्च॒सा न॒व च॑) (K7) (19)

2.8 समावर्तनमन्त्राः

2.8.1. होमः

आ॒यु॒ष्यं व॒र्च॒स्यꣳ सु॒वी॒र्यꣳ रा॒य॒स्पो॒ष-मौ॒दि॒भ॒द्यम् ।
इ॒दꣳ हि॒र॒ण्यं जै॒त्र्या॒या॒वि॒श॒तां मा॒म् ॥ 1

उच्चैर्वादि पृतनाजि सत्रासाहं धनञ्जयम् ।
 सर्वाः समृद्धीर् ऋद्धयो हिरण्येऽस्मिन्त् समाहिताः ॥ 2

शुनमहं हिरण्यस्य पितुरिव नामाग्रभैषम् ।
 तं मा हिरण्यवर्चसं पूरुषु प्रियं कुरु ॥ 3
 प्रियं मा देवेषु कुरु प्रियं मा ब्रह्मणे कुरु ।
 प्रियं विश्वेषु शूद्रेषु प्रियं राजसु मा कुरु ॥ 4

या तिरश्ची निपद्यसेऽहं विधरणी इति ।
 तां त्वा घृतस्य धारया यजे सञ्राधनीमहम् () ॥ 5

सञ्राधन्यै देव्यै स्वाहा 6, प्रसाधन्यै देव्यै स्वाहा ॥ 7

सम्राजं च विराजं चाभिशीर्या च नो गृहे ।
 लक्ष्मी राष्ट्रस्य या मुखे तया मा सञ्सृजामसि ॥ 8

2.8.2. स्रग्बन्धनं

शु॒भि॒के॒ शि॒र आ॒ रो॒ह शो॒भय॑न्ती॒ मुखं॑ म॒म ।
मुख॑ऽ हि॒ म॒म शो॒भय॑ भू॒याऽसं॑ च॒ भगं॑ कुरु ॥ 9

या॒मा॒ह॒रज्ज॑म॒दग्निः॑ श्र॒द्धायै॑ का॒माया॑न्यै ।
इ॒मां ता॒मपि॑ न॒ह्येऽहं॑ भ॒गेन॑ स॒ह वर्च॑सा ॥ 10

2.8.3. आज्जनमन्त्रः

यदा॑ज्जनं॒ त्रैक॑कु॒दं जा॒तऽ हि॒मव॑त॒ उप॑रि ।
तेन॑ वा॒माज्जे॑ ते॒जसे॑ वर्च॑से॒ भगा॑य च ॥ 11
(स॒ऽरा॒धनी॑म॒हम् नव॑ च) (K8) (19)

2.9 समावर्तनमन्त्राः

2.9.1. आज्जनमन्त्रः

मयि॑ पर्व॒तपू॒रुषं॑ 1, मयि॑ पर्व॒तवर्च॑सं॒ 2, मयि॑ पर्व॒तभे॒षजं॑ 3,
मयि॑ पर्व॒तायु॑षम् ॥ 4

2.9.2. अदर्शवेक्षण उपानद्ग्रहण दण्डादान् दिगुपस्थान
नक्षत्रचन्द्रोपस्थानानि.

यन्मे॑ वर्चः॑ परा॑गतमा॒त्मान-मु॒पति॑ष्ठति ।

इ॒दं तत्पु॒नरा॑ददे दी॒र्घायु॑त्वाय॒ वर्च॑से ॥ 5

प्रति॑ष्ठे स्थो॑ दे॒वता॑नां॒ मा मा॒ सन्ता॑प्तम् ॥ 6

प्रजा॑पतेः शरण॑मसि ब्रह्म॑णः छदि॑र्-विश्व॑जनस्य छाया॑ऽसि सर्व॑तो
मा पा॑हि ॥ 7

देव॑स्य त्वा सवि॑तुः प्र॒सवै॑ऽश्विनो॑र् बा॒हुभ्यां॑ पू॒ष्णो हस्ता॑भ्यामा॒ददे
द्विष॑तो व॒धायेन्द्र॑स्य वज्रो॑ऽसि वा॒र्त्रघ्नः॑ शर्म॑ मे भव॒ यत्पा॑पं
तन्नि॑वारय ॥ 8

दे॒वीः षडु॑र्वी॒र् इत्ये॑षा । (9-10) { }

Expansion for - दे॒वीः षडु॑र्वी॒र् इत्ये॑षा .

दे॒वीः षडु॑र्वी॒रुरु॑णः कृ॒णोत॑ विश्वे॑ दे॒वा स॒ इह॑ वी॒रय॑द्ध्वं ॥ 9

माहा॑स्महि प्र॒जया॑ मा त॒नूभि॑र्मा र॒धाम॑ द्विष॑ते सोम॑ राजन् ॥ 10

Ref - –TS 4.7.14.2

समावर्तनमन्त्राः समाप्तः

2.9.3. मधुपर्कमन्त्राः

राष्ट्र॑भृद॑स्या-चा॒र्यास॑न्दी मा त्वद्योष॑ ॥ 11

राष्ट्र॑भृद॑सि स॒म्राडा॑सन्दी मा त्वद्योष॑ ॥ 12

राष्ट्र॑भृद॑स्यधि॒पत्या॑सन्दी मा त्वद्योष॑ ॥ 13

आपः॑ पा॒दाव॑ने॒जनी॑र् द्विष॑न्तं नाशयन्तु मे ।

अ॒स्मिन् कु॒ले ब्र॑ह्मव॒र्चस्य॑सानि () ॥ 14

मयि॑ म॒हो मयि॑ य॒शो मयी॑न्द्रि॒यं वी॑र्यम् ॥ 15

आ मा ऽऽग॑न् य॒शसा॑ व॒र्चसा॑ स॒सृज॑ प॒यसा॑ तेज॒सा च॑ ।

तं मा प्रि॒यं प्र॒जानां॑ कु॒र्वधि॑पतिं प॒शूनाम् ॥ 16 क

वि॒राजो॑ दोहो॑ऽसि वि॒राजो॑ दोह॑मशी॒य मम॑ प॒द्याय॑ वि॒राज॑ ॥ 17

समुद्रं॑ वः॑ प्र॒हि॒णो॑मि॒ स्वां॑ यो॒नि॒म॒पि॒गच्छ॑त ।

अच्छि॑द्रः प्र॒जया॑ भू॒यासं॑ मा॒ परा॑सेचि॒ मत्प॑यः ॥ 18

(अ॒सानि॑ षट्च) (K9) (16)

2.10 मधुपर्क मन्त्राः

2.10.1. मधुपर्क मन्त्राः

त्रय्यै॑ वि॒द्यायै॑ यशो॑ऽसि॒ यशो॑सो॒ यशो॑सि॒ ब्रह्म॑णो॒ दीप्ति॑रसि ।

तं मा॑ प्रि॒यं प्र॒जानां॑ कु॒र्वधि॑पतिं पशू॒नाम् ॥ 1

आ मा॑ ग॒न्नित्ये॑षा { } ॥ 2

Expansion for – आ मा गन्

आ मा॑ ऽऽगन्॒ यशो॑सा॒ वर्च॑सा॒ सऽसृ॑ज॒ पय॑सा॒ तेज॑सा॒ च ।

तं मा॑ प्रि॒यं प्र॒जानां॑ कु॒र्वधि॑पतिं पशू॒नाम् ॥ 2 (Ref - EAK 2.9.16)

अमृ॑तोप॒स्तर॑णमस्य३ मृ॒तापि॑धानमसि ॥ 4

यन्मधु॑नो मध॒व्यं पर॑ममन्नाद्यं वी॒र्य॑म् । तेना॒हं मधु॑नो मध॒व्येन॑
पर॑मेणान्नाद्येन वी॒र्ये॑ण पर॒मोऽन्ना॑दो मध॒व्योऽसा॑नि ॥ 5

गौरस्यपहतपाप्माऽप पाप्मानं जहि मम चामुष्य च ।

अग्निः प्राश्नातु प्रथमः स हि वेद यथा हविः ॥ 6

(अनष्ट) अरिष्टमस्माकं कृण्वन् ब्राह्मणो ब्राह्मणेभ्यः ॥ 7

यज्ञो वर्द्धतां यज्ञस्य वृद्धिमनु वर्द्धापचितिरस्य-पचितं

मा कुर्वपचितोऽहं मनुष्येषु भूयासम् () ॥ 8

गौर्-धेनुभव्या 9 , माता रुद्राणां दुहिता वसूनां स्वसाऽऽदित्याना-

ममृतस्य नाभिः (10) ।

प्रणु वोचं चिकितुषे जनाय मा गामनागामदितिं वधिष्ट ॥ 10

पिबतूदकं तृणान्यत्तु । ओमुथ्सृजत ॥ 11

भूतम् (सुभूतम्) ॥ 12

सा विराट् ॥ 13

तन्मा क्षायि तस्य तेऽशीय तन्म ऊर्जं धाः ॥

ओं कल्पयत ॥ 14

(भूयासमष्टौ च) (K10) (18)

2.11 सीमन्तोन्नयनं

2.11.1. होममन्त्राः

धाता ददातु नो रयिमिति चतस्रो 1 to 4 { }

यस्त्वा हृदा कीरिणेति चतस्रः । 5 to 8 { }

भूर्भुवस्सुवो 9, राकामहं 10 { }, ऎयास्ते राके ॥ 11 { }

Expansion for – धाता ददातु नो रयिमिति

धाता ददातु नो रयिमीशानो जगतस्पतिः । स नः पूर्णेन वावनत् ॥ 1

धाता प्रजाया उत राय ईशे धातेदं विश्वं भुवनं जजान ।

धाता पुत्रं यजमानाय दाता तस्मा उ हव्यं घृतवद्विधेम ॥ 2

धाता ददातु नो रयिं प्राचीं जीवातुमक्षितां ।

वयं देवस्य धीमहि सुमतिꣳ सत्यराधसः ॥ 3

धा॒ता द॑दातु दा॒शु॒षे व॑सू॒नि प्र॑जाका॒माय॑ मी॒ढु॒षे दुरो॑णे । तस्मै॑ दे॒वा
अ॒मृ॒ताः स॒म्व्य॑यन्तां वि॒श्वे दे॒वासो॑ अदि॒तिः स॒जोषाः॑ ॥ 4

Ref - TS 3.3.11.2

Expansion for – यस्त्वा हृदा कीरिणा

यस्त्वा॑ हृ॒दा की॒रिणा॑ म॒न्यमा॑नो ऽम॒र्त्यं म॒र्त्यो जो॑हवीमि ।

जा॒तवे॑दो य॒शो अ॒स्मासु॑ धेहि प्र॒जाभि॑रग्ने अ॒मृत॑त्वम॒श्यां ॥ 5

यस्मै॑ त्व॒ सु॒कृते॑ जा॒तवे॑द उ॒ लोक॑म॒ग्ने कृ॑णवः स्यो॒नं ।

अ॒श्विन॑ स पु॒त्रिणं॑ वी॒रव॑न्तं गोम॒न्त र॑यिं न॒शते॑ स्व॒स्ति ॥ 6

त्वे सु॑ पु॒त्र श॒वसो॑ऽवृ॒त्रन् का॑म॒ कात॑यः । न त्वा॒मिन्द्रा॑ति रिच्यते ॥ 7

उ॒क्थ-उ॒क्थे सो॑म इन्द्रं॑ म॒माद॑ नी॒थेनी॑थे म॒घवा॑न सु॒तासः॑ ।

यदी॑ स॒बाधः॑ पि॒तरं॑ न पु॒त्राः स॒मान॑द॒क्षा अ॒वसे॑ हवन्ते ॥ 8

Ref - TS 1.4.46.1

Expansion for – राकामहं , यास्ते राके

राकामहं सुहवां सुष्टुती हुवे शृणोतु नः सुभगा बोधतु त्मना ।

सीव्यत्वपः सूच्याच्छिद्यमानया ददातु वीरं शतदायमुक्थ्यं ॥ 10

यास्ते राके सुमतयः सुपेशसो याभिर्ददासि दाशुषे वसूनि ।

ताभिर्नो अद्य सुमना उपागहि सहस्रपोषं सुभगे रराणा ॥ 11

Ref - TS 3.3.11.5

2.11.2 वीणागानमन्त्रौ

यौगन्धरिरेव नो राजेति साल्वीरवादिषुः ।

विवृत्तचक्रा आसीनास्तीरेण यमुने तव ॥ 12

सोम एव नो राजेत्याहुर् ब्राह्मणीः प्रजाः ।

विवृत्तचक्रा आसीनास्तीरेणासौ तव ॥ 13

2.11.3 पुंसवनं

पुंसुवनमसि ॥ 14

2.11.4 क्षिप्रं सवनं

आभिष्ट्वाहं दशभि-रभिमृशामि दशमास्याय सूतवे ॥ 15

यथै॒व सोमः॑ प॒वते॑ यथा॒ समु॒द्र ए॒जति॑ ।

ए॒वं ते गर्भं॑ ए॒जतु॑ सह॒ जरा॑युणा निष्क्रम्य॒ प्र॒ति॒तिष्ठ॑त्वायुषि
ब्र॒ह्मव॑र्चसि यश॑सि वी॒र्ये॑ऽन्नाद्यै॑ () ॥ 16

दश॑ मा॒सां च श॑यानो धा॒त्रा हि॑ तथा॒ कृ॒तम् ।

ऐ॒तु गर्भो॑ अक्षि॒तो जी॒वो जी॒वन्त्याः॑ ॥ 17

आ॒यम॑नीर्यमयत गर्भ॑मापो॒ दे॒वीः सर॑स्वतीः ।

ऐ॒तु गर्भो॑ अक्षि॒तो जी॒वो जी॒वन्त्याः॑ ॥ 18

2.11.5 जरायुणाऽवाक्पतने यजुर्भ्यामवोक्षणं

ति॒लदे॑ऽव प॒द्यस्व॑ न मा॒ऽसम॑सि नोद॒लम् ।

स्थ॒वित्र्य॑वपद्यस्व न मा॒ऽसेषु॑ न स्ना॒वसु॑ न ब॒द्धम॑सि म॒ज्जसु॑ ॥ 19

नि॒रैतु॑ पृ॒श्नि शे॑वल् शु॒ने ज॒राय॑वत्तवै ॥ 20

(जातकर्म मन्त्राः प्रारंभः)

जातकर्म 2.11.6 full, 2.12 full, 2.13 part

दि॒वस्प॑रीत्येषोऽनु॒वाकः॑ । 21-31 { }

Expansion for – दिवस्परि

दिवस्परि प्रथमं जज्ञे अग्निरस्मद् द्वितीयं परि जातवेदाः ।

तृतीयमप्सु नृमणा अजस्रमिन्धान एनं जरते स्वाधीः ॥ 21

विद्वा ते अग्ने त्रेधा त्रयाणि विद्वा ते सद्य विभृतं पुरुत्रा ।

विद्वा ते नाम परमं गुहा यद्-विद्वा तमुत्सं यत आजगन्थ ॥ 22

समुद्रे त्वा नृमणा अफस्वन्तर्नृचक्षा ईधे दिवो अग्न ऊधन् ।

तृतीयं त्वा रजसि तस्थिवाꣳ समृतस्य योनौ महिषा अहिन्वन् ॥ 23

अक्रन्ददग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्-वीरुधः समञ्जन् ।

सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥ 24

उशिक् पावको अरतिः सुमेधा मर्तृष्वग्निरमृतो नि धायि ।

इयर्ति धूममरुषं भरिभ्रदुच्छुक्रेण शोचिषा द्यामिनक्षत् ॥ 25

वि॒श्वस्य॑ के॒तुर्भु॑वनस्य॒ गर्भ॑ आ॒ रोद॑सी॒ अपृ॑णाज्जायमानः ।
 वी॒डुं चि॒दद्रि॑मभि॒नत् प॒रायन्॑ जना॒ यद॒ग्नि॑मयजन्त॒ पञ्च॑ ॥ 26

श्री॒णामु॑दारो॒ धरु॑णो॒ रयी॑णां॒ मनी॑षाणां॒ प्रार्प॑णः॒ सोम॑गोपाः ।
 वसोः॑ सू॒नुः सह॑सो॒ अप्सु॑ राजा॒ वि भा॒त्यग्र॑ उष॒सामि॑धानः ॥ 27

यस्ते॑ अ॒द्य कृ॒णवद्-भ॑द्र॒शोचे॑ऽपू॒पं दे॒व घृ॒तव॑न्तमग्ने ।
 प्र॒तं न॑य प्र॒तरां॑ व॒स्यो अ॒च्छाभि॑ द्यु॒म्नं दे॒वभ॑क्तं य॒विष्ठ॑ ॥ 28

आ तं॑ भ॒ज सौ॑श्रवसेष्व॒ग्न उ॒क्थ-उ॒क्थ आ॑ भ॒ज श॑स्यमाने ।
 प्रि॒यः सूर्ये॑ प्रि॒यो अ॒ग्ना भ॑वात्युज्जा॒तेन॑ भि॒नद॑दुज्जनि॒त्वैः ॥ 29

त्वा॒मग्ने॑ यज॒माना॑ अनु॒ द्यून् विश्वा॑ वसू॒नि द॑धिरे॒ वार्या॑णि ।
 त्वया॑ सह॒ द्रवि॑णमिच्छ॒माना॑ व्रजं॒ गोम॑न्तमु॒शिजो॑ वि॒ ववृः॑ ॥ 30

दृ॒शानो॑ रु॒क्म उ॒र्व्या व्य॑द्यौद्-दु॒र्मर्ष॑मायुः॒ श्रिये॑ रु॒चानः॑ ।
 अ॒ग्नि॒रमृ॑तो॒ अभ॑वद्-वयो॒भिर्य॑दे॒ नं द्यौ॑रजनयथ् सु॒रेताः॑ ॥ 31

(Ref - TS 4.2.2.1)

अ॒स्मिन्न॒हꣳ स॒हस्रं॑ पु॒ष्या॒म्येध॑मा॒नस्स्वे॑ व॒शे ॥ 32

अ॒ङ्गाद॑ङ्गा॒थ्सं॑ भ॒वसि॑ हृ॒दया॑दधि॒ जाय॑से () ।

आ॒त्मा वै पु॒त्रना॑मा॒ऽसि स जी॑व श॒रदः॑ श॒तम् ॥ 33

(अ॒न्नाद्यै॑ – जा॒यस॑ ए॒कं च॑) (K11) (21)

2.12 जातकर्म

2.12.1 मूधन्यवघ्नानम्

अ॒श्मा भ॑व प॒रशु॑र् भ॒व हि॑र॒ण्यम॑स्तृ॒तं भ॑व ।

प॒शूनां॑ त्वा हि॒ङ्गारे॑णाभि॒जिघ्रा॑म्यसौ ॥ 1

2.12.2 दक्षिणे कर्णे जपः

मे॒धां ते॑ दे॒वः स॑वि॒ता मे॒धां दे॒वी सर॑स्वती ।

मे॒धां ते॑ अ॒श्विनौ॑ दे॒वावा॑ध॒त्तां पु॑ष्कर॒स्रजा ॥ 2

2.12.3 प्राशनमन्त्राः

त्वयि॑ मे॒धां त्वयि॑ प्र॒जां त्वय्य॑ग्निस्ते॒जो द॑धातु 3

त्वयि॑ मे॒धां त्वयि॑ प्र॒जां त्वयीन्द्र॑ इन्द्रि॒यं द॑धातु 4

त्वयि॑ मे॒धां त्वयि॑ प्र॒जां त्वयि॑ सूर्यो॒ भ्राजो॑ दधातु ॥ 5

2.12.4 सापनमन्त्राः

क्षेत्रियै॑ त्वा निर्ऋत्यै॑ त्वा द्रुहो॑ मुञ्चामि॑ वरुणस्य॑ पाशात्॑ ॥

अनागसं॑ ब्रह्मणे॑ त्वा करोमि॑ शिवे॑ ते द्यावापृथिवी॑ उभे॑ इमे ॥ 6

शं॑ ते अग्निः॑ सहादिभरस्तु॑ शं द्यावापृथिवी॑ सहौषधीभिः॑ ।

शमन्तरिक्षं॑ सह॑ वातेन॑ ते शं॑ ते चतस्रः॑ प्रदिशो॑ भवन्तु ॥ 7

या दैवीश्चतस्रः॑ प्रदिशो॑ वातपत्नीरभि॑ सूर्यो॑ विचष्टे () ।

तासां॑ त्वा जरस॑ आ दधामि॑ प्र यक्ष्म॑ एतु॑ निर्ऋतिं॑ पराचैः॑ ॥ 8

अमोचि॑ यक्ष्माद्-दुरितादवत्यै॑ द्रुहः॑ पाशान् निर्ऋत्यै॑ चोदमोचि॑ ।

अहा॑ अवर्ति-मविदथ्-स्योनमप्यभूद्-भद्रे॑ सुकृतस्य॑ लोके ॥ 9

सूर्यमृतं॑ तमसो॑ ग्राह्या॑ यद्-देवा॑ अमुञ्चन्-नसृजन्-व्येनसः॑ ।

एवमहमिमं॑ क्षेत्रिया-ज्जामिशं॑ साद्द्रुहो॑ मुञ्चामि॑ वरुणस्य॑
पाशात्॑ ॥ 10

2.12.5 पृषदाज्य प्राशनम्

भूस्स्वाहा भुवस्स्वाहा सुवस्स्वाहो७ स्वाहा ॥ 11

(विचष्टे षट्च) (K12) (16)

2.13 जातकर्म

2.13.1 मातुरङ्गे कुमारमादधाति

मा ते कुमार७ रक्षो वधीन्मा धेनुरत्यासारिणी ॥

प्रिया धनस्य भूया एधमाना स्वे गृहे ॥ 1

2.13.2 स्तनं धापयति

अयं कुमारो जरां धयतु दीर्घमायुः ।

यस्मै त्व७ स्तन प्रप्यायायुर्-वर्चो यशो बलम् ॥ 2

2.13.3 पृथिव्यभिमर्शनं

यद्-भूमेर्. हृदयं दिवि चन्द्रमसि श्रितम् ।

तदुर्वि पश्यं माऽहं पौत्रमघ७ रुदम् ॥ 3

यत्ते सुसीमे हृदयं वेदाहं तत् प्रजापतौ ।

वेदाम तस्य ते वयं माऽहं पौत्रमघ७ रुदम् ॥ 4

2.13.4 कुमारभिमर्शनं

ना॒म॒य॒ति॒ न॒ रु॒द॒ति॒ य॒त्र॒ व॒यं॑ व॒दाम॑सि॒ य॒त्र॒ चा॒भि॒मृ॑शाम॒सि॒ ॥ 5

2.13.5 शिरस्त उदकुम्भनिधानं

आ॒पः॒ सु॒प्त॑ेषु॒ जा॒ग्र॒त॒ र॒क्षा॑सि॒ नि॒रि॒तो॒ नु॒द॒ध्व॑म् () ॥ 6

2.13.6 फलीकरणमिश्रसर्षपहोमः

अ॒यं॒ क॒लिं॒ प॒त॒य॒न्त॑श्च॒ श्वा॒न॒मि॒वो॒द्-वृ॑द्धम् ।

अ॒जां॒ वा॒शि॒ता॒मि॒व॒ म॒रु॒तः॒ पर्या॑द्ध्व॒श्च॒ स्वा॒हा॑ ॥ 7

श॒ण्डे॒रथः॑ श॒ण्डि॑के॒र उ॒लू॒ख॒लः॑ । च्य॒व॒नो॒ नश्य॑तादि॒तः॒ स्वा॒हा॑ ॥ 8

अ॒यः॒ श॒ण्डो॒ म॒र्क॑ उ॒प॒वी॒र उ॒लू॒ख॒लः॑ । च्य॒व॒नो॒ नश्य॑तादि॒तः॒ स्वा॒हा॑ ॥ 9

के॒शि॒नीः॒ श्व॒लो॒मि॒नीः॒ ख॒जा॒पो॒ऽजो॑प॒का॒शि॒नीः॒ ।

अ॒प॑ेत॒ नश्य॑तादि॒तः॒ स्वा॒हा॑ ॥ 10

मि॒श्र॒वा॒स॒सः॒ कौ॒बे॒र॒का॒ र॒क्षो॒रा॒जे॒न प्रे॑षि॒ताः॒ ।

ग्रा॒मश्च॑ स॒जा॒न॒यो ग॒च्छ॒न्ती॒च्छ॒न्तो॒-ऽप॒रि॒दा॒कृ॒तान्थ् स्वा॒हा॑ () ॥ 11

ए॒तान्-घ्न॑तै॒तान्-गृ॒ह्णी॑तेत्ययं ब्र॒ह्म॒णस्पु॑त्रः ।
ता॒नग्निः॑ पर्य॑सरत्-ता॒निन्द्र॑स्तान्-बृ॒हस्प॑तिः ।
ता॒नहं॑ वै॒द ब्रा॒ह्म॒णः प्र॑मृ॒शतः॑ कू॒टद॑न्तान् वि॒केशा॑न्
ल॑बनस्तनान्त्वा॒ स्वाहा॑ ॥ 12

(निरि॒तो नु॑द्ध्व॒ - स्वाहा॑ त्रीणि॑ च) (K13) (23)

2.14 जा॒तक॑र्म

2.14.1 फली॑करणमिश्रस॑र्षपहोमः

न॒क्तञ्चा॑रि॒ण उ॒रस्पे॑शा-ञ्छू॒लह॑स्तान्-क॒पाल॑पान् ।
पूर्व॑ ए॒षां पि॑तेत्युच्चैः श्रा॒व्यकर्ण॑कः ।
मा॒ता ज॑घ॒न्या सर्प॑ति॒ ग्रामे॑ वि॒धुरमि॑च्छन्ती॒ स्वाहा॑ ॥ 1

नि॒शीथ॑चा॒रिणी॑ स्व॒सा स॒न्धिना॑ प्रेक्ष॑ते कु॒लम् ।
या स्व॑पन्तं बो॒धय॑ति॒ यस्यै॑ वि॒जाता॑यां म॒नः ।
तासां॑ त्वं कृ॒ष्णव॑र्त्मने॒ क्लो॒मान् हृ॒दयं॑ य॒कृत् ।
अ॒ग्ने अक्षी॑णि॒ निर्द॑ह॒ स्वाहा॑ ॥ 2

प्रवासादेत्य कार्यं

2.14.2 पुत्रस्याभिमन्त्रणं

अ॒ङ्गाद॒ङ्गाथ् सं॒भव॒सि हृ॒दया॒दधि॑ जा॒यसे॑ ।

वे॒दो वै पु॒त्रना॒माऽसि॑ स॒जीव॑ श॒रदः॑ श॒तम् ॥ 3

2.14.3 मूर्धन्यवध्राणं

अ॒श्मा भ॒वेत्येषा॑ () ॥ 4 { }

Expansion for – अ॒श्मा भ॒वेत्येषा॑

अ॒श्मा भ॒व पर॒शुर् भ॒व हि॒रण्य॑मस्तृ॒तं भ॒व ।

प॒शूनां॑ त्वा हि॒ङ्गारे॑णाभि॒जिघ्रा॑म्यसौ ॥ 1 Ref – EAK 2.12.1

2.14.4 दक्षिणे कर्णे जपः

अ॒ग्निरा॒युष्मानि॑ति पञ्च । 5 to 9 { }

Expansion for – अ॒ग्निरा॒युष्मानि॑ति पञ्च॑.

अ॒ग्निरा॒युष्मा॑न्त्स व॒नस्प॑तिभि॒ रा॒युष्मा॑न् ते॒नत्वा॑ ऽऽयु॒षाऽऽयु॑ष्मन्तं

क॒रोमि॑ ॥ 5

सो॒म॒ आयु॑ष्मान्त्स ओष॑धी॒भिरा॑युष्मान् तेन॒त्वाऽऽयु॑षाऽऽयुष्मन्तं
करो॒मि ॥ 6

य॒ज्ञ॒ आयु॑ष्मान्त्स दक्षि॑णा॒भिरा॑युष्मान् तेन॒त्वाऽऽयु॑षाऽऽयुष्मन्तं
करो॒मि ॥ 7

ब्र॒ह्मा॑युष्मत् तद् ब्रा॒ह्मणै॑-रायु॑ष्मत् तेन॒त्वाऽऽयु॑षाऽऽयुष्मन्तं करो॒मि ॥ 8

दे॒वा॒ आयु॑ष्मन्तस्ते॑ ऽमृ॒ते-ना॑युष्मन्तस्तेन॒त्वाऽऽयु॑षाऽऽयुष्मन्तं
करो॒मि ॥ 9 (Ref - TS 2.3.10.3)

2.14.5 कुमार्या अभिमन्त्रणम्

सर्व॑स्मादात्मनः॒ संभू॑ताऽसि सा जी॒व श॑रदः श॒तम् ॥ 10

2.14.6 अन्नप्राशन मन्त्राः

भूर॑पां त्वौष॑धीनां॒ रसं॒ प्रा॑शयामि शि॒वास्त॒ आप॒ ओष॑धयः
सन्त्वन॑मीवास्त॒ आप॒ ओष॑धयः सन्त्व॑सौ ॥ 11

भुवोऽपा॑ १२, सुवरपां १३,

भूर्भुवस्सुवरपां त्वौषधीना॑ रसं प्राशयामि शिवास्त आप ओषधयः

सन्त्वनमीवास्त आप ओषधयः सन्त्वसौ ॥ १४

2.14.7 चौळ मन्त्राः

उष्णेन वायवुदकेनेत्येषः ॥ १५ { }

Expansion for - उष्णेन वायवुदकेनेत्येषः

(Same as EAK 2.7.2. above)

जातर्कर्म मन्त्राः समाप्तः

(एषा चत्वारि च) (K14) (14)

2.15 गृहनिर्माण प्रवेशौ

2.15.1 गृहनिर्माणप्रवेशौ

यद्-भूमैः कूरं तदितो हरामि पराचीं निर्ऋतिं निर्वाहयामि ।

इदं श्रेयोऽवसानमागन्म देवा गोमदश्चावदिदमस्तु प्र भूम ॥ १

स्यो॒ना पृ॒थिवि॑ भ॒वाऽनृ॑क्षरा नि॒वेशनी॑ ।

यच्छा॑ नः शर्म॑ सप्र॒थाः ॥ 2

इ॒हैव तिष्ठ॑ नि॒मिता॑ ति॒ल्वला॑ स्यादि॒रावती॑ ।

मद्ध्ये॑ ता॒ल्प्यस्य॑ तिष्ठान्मा॒ त्वा प्रा॑पन्नघायवः ॥ 3

आ त्वा॑ कु॒मारस्त॑रुण आ व॒त्सो जग॑ता सह ।

आ त्वा॑ परि॒स्रुतः॑ कुं॒भा आ द॒ध्नः कल॑शीरयन् ॥ 4

ऋ॒तेन॑ स्थू॒णाव॑धिरोह व॒ञ्शो॒ग्रो वि॒राज॑न्नप॒सेध॑ शत्रून् ॥ 5

ब्र॒ह्म च॑ ते क्ष॒त्रं च॑ पूर्वे॒ स्थू॒णे अ॒भि र॑क्षतु () ॥ 6

य॒ज्ञश्च॑ दक्षि॒णाश्च॑ दक्षि॒णे ॥ 7

इ॒षश्चो॑र्जश्चापरे 8 , मि॒त्रश्च॑ वरु॒णश्चो॑त्तरे 9,

ध॒र्मस्ते॑ स्थू॒णा रा॒जः 10, श्री॑स्ते॒ स्तूपः॑ ॥ 11

उ॒दि॒ध्र॒यमा॒ण उ॒द्ध॒र पा॒प्म॒नो मा॒ यद॒वि॒द्वान्॒ यच्च॒ वि॒द्वान्॒श्च॒कार॒ ।
अ॒ह्ना यदे॒नः कृ॒तम॒स्ति पा॒पञ् रात्र्या॒ यदे॒नः कृ॒तम॒स्ति पा॒पञ्
सर्व॑स्मान् मो॒द्धृ॒तो मु॒ञ्च तस्मा॑त् ॥ 12

इ॒न्द्रस्य॑ गृ॒हा वसु॑मन्तो वरू॒थिन॑स्तानह॒ञ् सु॒मन॑सः प्रपद्ये ॥ 13

अमृ॑ताहु॒तिमृ॑तायां जुहो॒म्यग्निं पृ॑थिव्याममृ॒तस्य॑ जि॒त्यै
तया॑ऽनन्तं काम॒महं॑ जया॒नि प्र॒जाप॑तिर्यं प्रथ॒मो जि॒गाया॒ग्नि-
म॒ग्नौ स्वा॒हा ॥ 14

अ॒न्नप॑त इत्येषा ॥ 15 { }

Expansion for – अ॒न्नप॑त इत्येषा

अ॒न्नप॑तेऽन्नस्य॑ नो दे॒ह्यन॑मीवस्य॑ शु॒ष्मिणः॑ । प्र प्र॒दाता॑रं ता॒रिष॑ ऊ॒र्जं
नो धे॒हि द्वि॒पदे॑ चतु॒ष्पदे॑ ॥ 15 (Ref - TS 4.2.3.1)

अ॒रि॒ष्टा अ॒स्माकं॑ वी॒राः स॒न्तु मा॒ परा॑ से॒चि मे॒ धन॑म् ॥ 16

भूमिर्-भूमिमगान्माता मातरमप्यगात् ।

भूयास्म पुत्रैः पशुभिर्यो नो द्वेष्टि स भिद्यताम् () ॥ 17

वास्तौष्पत इति द्वे । 18 to 19 { }

Expansion for - वास्तौष्पत इति द्वे

वास्तौष्पते प्रति जानी ह्यस्मान्त् स्वावेशो अनमीवो भवानः ।

यत् त्वेमहे प्रतितन्नो जुषस्व शन्नऐधि द्विपदे शञ्चतुष्पदे ॥ 18

वास्तौष्पते शग्मया सꣳ सदाते सक्षीमहि रण्वया गातुमत्या ।

आवः क्षेम उत योगे वरन्नो यूयं पात स्वस्तिभिः सदानः ॥ 19

Ref - TS 3.4.10.1

वास्तौष्पते प्रतरणो न एधि गोभिरश्वेभिरिन्दो ।

अजरासस्ते सख्ये स्याम पितेव पुत्रान् प्रति नो जुषस्व ॥ 20

अमीवहा वास्तौष्पते विश्वा रूपाण्याविशन् ।

सखा सुशेव एधि नः ॥ 21

शिव॑ शिवम् ॥ 22

(अभि॑ रक्षतु - भिद्यता॑ षट्च॑) (K15) (26)

2.16 स्वग्रगृहीतस्याभिमन्त्रणम्

2.16.1 स्वग्रगृहीतस्याभिमन्त्रणम्

कूर्कुरः॑ सु॒कूर्कुरः॑ कूर्कुरो॑ वाल॒बन्ध॑नः ।

उपरि॑ष्टाद्यदे॒जाय॑ तृतीय॑स्या इतो॒ दिवः॑ ॥ 1

औल॑ब इ॒त्तमु॑पा॒ह्वय॑थार्जी॒ञ्छ्यामः॑ श॒बलः॑ ।

अ॒धो॒राम॑ उ॒लु॒बलः॑ सा॒रमे॑यो ह॒ धाव॑ति स॒मु॒द्रम॑व॒चाक॑शत् ॥ 2

बिभ्र॑न्निष्कं च रु॒क्मं ज्व॑ शु॒नाम॑ग्रं सु॒बीरि॑णः ।

सु॒बीरि॑ण सृ॒ज सृ॒ज शु॒नक॑ सृ॒जैक॑व्रात्य सृ॒जच्छ॑त् ॥ 3

तथ्स॒त्यं य॑त्त्वेन्द्रो॑ऽब्रवी॒द्वाः स्पा॑शयस्वेति तास्त्व॑ स्पा॑शयित्वा

ऽग॑च्छस्त्वं त्वा॑ऽब्रवी॒दवि॑द हा(३) इत्य॑विदं॒ हीति॑ वरं॑ वृणी॒ष्वेति॑

कु॒मार॒मे॒वा॒हं॑ ँ॒वरं॑ ँ॒वृ॒ण इ॒त्य॒ब्र॒वी॒र् वि॒गृ॒ह्य बा॒हू प्ल॒व॒से द्या॒म॒व
चा॒क॒श॒त् ॥ 4

बि॒भ्र॒न्नि॒ष्कं॑ च रु॒क्मं॑ च शु॒ना॒म॒ग्रं॑ सु॒बी॒रि॒णः॑ ।
सु॒बी॒रि॒ण सृ॒ज सृ॒ज शु॒न॒क सृ॒जै॒क॒व्रा॒त्य सृ॒ज॒च्छ॒त् ॥ 5

तथ्स॒त्यं य॑त्ते सर॒मा मा॒ता लो॒हि॒तः पि॒ता () ।
अ॒मी ए॒के सर॒स्य॒का अ॒व॒धा॒व॒त तृ॒ती॒य॒स्या इ॒तो दि॒वः ॥ 6

ते॒कश्च॑ स॒सर॒म तण्ड॑श्च तू॒लश्च॑ वि॒तू॒लश्चा॒र्जु॒नश्च॑ लो॒हि॒तश्च॑ ।
दु॒ला ह॑ ना॒म वो॒ मा॒ता म॒न्था॒क॒को ह॑ वः पि॒ता ।
स॒न्त॒क्षा ह॑न्ति च॒क्री वो॒ न सी॒सरी॑द॒त ॥ 7

छ॒द॒पे॒हि सी॒सर॒म सा॒र॒मे॒य न॑म॒स्ते अ॒स्तु सी॒सर॒ ।
स॒म॒श्चा वृ॑ष॒णः प॒दो न॑ सी॒सरी॑द॒त ॥ 8

छ॒द॒पे॒हि सी॒सर॒म सा॒र॒मे॒य न॑म॒स्ते अ॒स्तु सी॒सर॒ ।
श्वा॒न॒मि॒च्छ॒वा॒द॒न्न पु॒रु॒षञ्छ॒त् ॥ 9

2.16.2 शङ्खग्रहगृहीतस्याभि-मन्त्रणम्

ए॒ते ते॒ प्र॒ति॒दृ॒श्ये॒ते॒ स॒मा॒न॒व॒स॒ने॒ उ॒भे ।

ते अ॒ह॒ꣳ सार॒ये॒ण॒ मु॒स॒ले॒ना॒व॒ह॒न् म्यु॒लू॒ख॒ले () ॥ 10

ह॒तः शङ्खो॒ ह॒तः शङ्ख॒पि॒ता॒ ह॒तः शङ्ख॒कु॒तु॒र्व॒कः ।

अ॒प्ये॒षाꣳ स्त॒थ॒प॒ति॒र्ह॒तः ॥ 11

ऋ॒षि॒र्बो॒धः प्र॒बो॒धः स्व॒प्नो॒ मा॒त॒रि॒श्वा ॥

ते ते॒ प्रा॒णान्त् स्पर्षि॒ष्य॒न्ति॒ मा भै॒षी॒र्न म॒रि॒ष्य॒सि ॥ 12

(सर्पबलिः मन्त्राः प्रारंभः)

2.16.3 सर्पबलिः

ज॒ग्धो म॒श॒को ज॒ग्धा वि॒तृ॒ष्टि॒र्ज॒ग्धो व्य॑द्ध्वरः स्वाहा 13

ज॒ग्धो व्य॑द्ध्वरो ज॒ग्धो म॒श॒को ज॒ग्धा वि॒तृ॒ष्टिः स्वाहा 14

ज॒ग्धा वि॒तृ॒ष्टि॒र्ज॒ग्धो व्य॑द्ध्वरो ज॒ग्धो म॒श॒कः स्वाहा ॥ 15

(पि॒ता-ꣳव॒ह॒न्म्यु॒लू॒ख॒ले -पञ्च॑ च) (K16) (25)

2.17 सर्पबलिः

2.17.1 सर्पबलिः

इन्द्र॑ जहि॑ द॒न्द॒शू॒कं॑ प॒क्षि॒णं॑ यँ॒स्स॒री॒सृ॒पः॑ ।

दं॒क्ष्य॒न्तं॑ च॒ द॒श॒न्तं॑ च॒ सर्वा॑ ऽ स्तानिन्द्र॑ जंभय॒ स्वाहा॑ ॥ 1

अ॒प्सु जा॑त॒ सरे॑वृद्ध॒ दे॒वा॒नाम॑पि॒ ह॒स्त्य॑ ।

त्वम॑ग्न इन्द्र॑ प्रेषि॑तः स॒ नो॒ मा हि॑ँसीः॒ स्वाहा॑ ॥ 2

त्रा॑णम॒सि परि॑त्राणम॒सि परि॑धिर॒सि ।

अ॒न्नेन॑ म॒नु॒ष्या॑ ऽ स्त्राय॒से तृ॒णैः॑ प॒शून् ग॒र्तेन॑ स॒र्पान् य॒ज्ञेन॑ दे॒वान्थ्-
स्व॒धया॑ पि॒तृन्थ्-स्वाहा॑ ॥ 3

तथ॑स॒त्यं यँ॒त्तेऽमा॑वा॒स्यायां॑ च॒ पौ॒र्ण॒मा॒स्यां च॒ वि॒ष॒ब॒लि॑ँ ह॒रन्ति॑ स॒र्व
उ॒दर॑स॒र्पि॒णः॑ ।

त॒त्ते प्रे॑र॒ते त्वयि॑ स॒म्वि॑श॒न्ति त्वयि॑ नः स॒तस्त्वयि॑
स॒द्भ्यो॑ व॒र्षा॑भ्यो॒ नः॑ परि॒देहि॑ ॥ 4

नमो॑ अस्तु स॒र्पेभ्य॑ इति॒ तिस्रः॑ । (5-7) { }

Expansion for – नमो अस्तु सर्पेभ्यः

नमो अस्तु सर्पेभ्यो ये के च पृथिवीमनु ।

ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥ 5

येऽदो रोचने दिवो ये वा सूर्यस्य रश्मिषु ।

येषामप्सु सदः कृतं तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥ 6

या इषवो यातु धानानां ये वा वनस्पतीर्नु ।

ये वाऽवटेषु शेरते तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥ 7(Ref -TS 4.2.8.3)

नमो अस्तु सर्पेभ्यो ये पार्थिवा य आन्तरिक्ष्या ये दिव्या ये
दिश्याः () । तेभ्य इमं बलिं हरिष्यामि तेभ्य इमं बलिमहार्षम् ॥ 8

तक्षक वैशालेय धृतराष्ट्रैरावतस्ते जीवास्त्वयि नस्सतस्त्वयि सद्भ्यो
वर्षाभ्यो नः परिदेहि ॥ 9 धृतराष्ट्रैरावत तक्षकस्ते वैशालेयो जीवा
स्त्वयि नस्सतस्त्वयि सद्भ्यो वर्षाभ्यो नः परिदेहि ॥ 10

अहिंसातिबलस्ते जीवास्त्वयि नस्सतस्त्वयि सद्भ्यो वर्षाभ्यो नः

परिदेहि ॥ 11

अतिबलाहि॑स्सस्ते जी॑वास्त्वयि॑ नस्सतस्त्वयि॑ सद्भ्यो॑ वर्॒षाभ्यो॑ नः
परिदेहि ॥ 12

ये द॑न्दशू॒काः पार्थि॑वास्ता॒स्त्वमितः॑ परो गव्यू॑तिं निर्वेशय ।
सन्ति॑ वै नः श॒फिनः॑ सन्ति॑ दण्डि॒नस्ते वो॒ नेद्धि॑नसान्येद्व्यू॒यमस्मान्॑
हि॒नसा॑त ॥ 13

समी॑ची नामा॒सि प्रा॑ची (14-19) { }

दिग्धे॒तयो॒ नाम॒ स्थेति॑ द्वाद॒श पर्या॑याः ॥ 20-25 { }

Expansion for – समी॑ची नामा॒सि प्रा॑ची

समी॑ची नामा॒सि प्रा॑ची दि॒क्तस्या॑स्ते ऽग्नि॒रधि॑पति॒ रसि॑तो र॒क्षिता॑
यश्चाधि॑पति॒ र्यश्च॑ गो॒प्ता ता॑भ्यां नमस्तौ नो मृ॒डय॑तां
ते यं द्वि॑ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वाँ ज॑भे दधामि ॥ 14

ओज॑स्विनी नामा॒सि दक्षि॑णा दि॒क्तस्या॑स्त इन्द्रो॒ऽधि॑पतिः पृ॒दाकू॑

रक्षिता यश्चाधिपति र्यश्च गोप्ता ताभ्यां नमस्तौ नो मृडयतां ते यं
द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वा जंभे दधामि ॥ 15

प्राची नामासि प्रतीची दिक्तस्यास्ते सोमोऽधिपति स्स्वजो रक्षिता
यश्चाधिपति र्यश्च गोप्ता ताभ्यां नमस्तौ नो मृडयतां ते यं द्विष्मो यश्च
नो द्वेष्टि तं वा जंभे दधामि ॥ 16

अवस्थावा नामा-स्युदीची दिक्तस्यास्ते वरुणोऽधिपति-स्तिरश्च राजी
रक्षिता यश्चाधिपति-र्यश्च गोप्ता ताभ्यां नमस्तौ नो मृडयतां ते यं
द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वा जंभे दधामि ॥ 17

अधिपत्नी नामासि बृहती दिक्तस्यास्ते बृहस्पति-रधिपति इश्वत्रो
रक्षिता यश्चाधिपति र्यश्च गोप्ता ताभ्यां नमस्तौ नो मृडयतां ते यं
द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वा जंभे दधामि ॥ 18

वशिनी नामासीयं दिक्तस्यास्ते यमोऽधिपतिः कल्माष ग्रीवो रक्षिता
यश्चाधिपति र्यश्च गोप्ता ताभ्यां नमस्तौ नो मृडयतां ते यं द्विष्मो यश्च
नो द्वेष्टि तं वाँ जंभे दधामि ॥ 19 (Ref - TS 5.5.10.1)

Expansion for – दिग्धेतयो नाम स्थेति द्वादश पर्यायाः

हे॒तयो॑ नाम॒स्थ॑ तेषां॑ ँ॒वः पु॒रो गृ॒हा अ॒ग्निर्व॑ इ॒षव॑-स्सलिलो
वा॒त नामं॑ ते॒भ्यो वो॑ नमस्ते नो मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॑ तं
ॐ॒वो ज॑म्भे दधामि ॥ 20

नि॒लि॒पा नाम॒स्थ॑ तेषां॑ ॐ॒वो दक्षि॑णा गृ॒हाः पि॒तरो॑ व इ॒षव॑-स्सग॒रो
वा॒त नामं॑ ते॒भ्यो वो॑ नमस्ते नो मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॑ तं
ॐ॒वो ज॑म्भे दधामि ॥ 21

वज्रि॑णो नाम॒स्थ॑ तेषां॑ ँ॒वः पश्चा॑द्-गृ॒हा स्स्व॑प्नो व इ॒षवो॑ ग॒ह्वरो॑
वा॒त नामं॑ ते॒भ्यो वो॑ नमस्ते नो मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॑ तं
ॐ॒वो ज॑म्भे दधामि ॥ 22

अ॒वस्था॑ वा नो नाम॒स्थ॑ तेषां॑ ँ॒व उत्त॑राद् गृ॒हा आ॒पो व इ॒षव॑
स्समु॒द्रो वा॒त नामं॑ ते॒भ्यो वो॑ नमस्ते नो मृ॒डय॑त ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो
द्वेष्टि॑ तं ॐ॒वो ज॑म्भे दधामि ॥ 23

अधि॑पत॒यो नाम॑स्थ॒ तेषां॑ ँ॒ उप॑रि॒ गृहा॑ व॒र्षं व॒ इष॑वोऽव॒स्वान्
वा॒त नामं॑ ते॒भ्यो वो॒ नम॑स्ते नो॒ मृड॑यत॒ ते यं॑ द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं
ॐ॒ वो ज॑म्भे॒ दधा॑मि ॥ 24

क्र॒व्या नाम॑स्थ॒ पा॒र्त्थि॒वा-स्तेषां॑ ँ॒ इ॒ह गृहा॑ अ॒न्नं व॒ इष॑वो नि॒मिषो॑
वा॒त नामं॑ ते॒भ्यो वो॒ नम॑स्ते नो॒ मृड॑यत॒ ते यं॑ द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं
ॐ॒ वो ज॑म्भे॒ दधा॑मि ॥ 25 (Ref - TS 5.5.10.3)

अप॑श्चे॒त प॒दा ज॒हि पू॒र्वेण॑ चा॒परे॑ण च ।

स॒प्त च॒ मानु॑षी॒रिमा॑स्ति॒स्रश्च॑ रा॒जब॑न्ध॒वीः () ॥ 26

न वै श्वे॑तस्याद्द॒ध्याचा॑रेऽहि॒र्ज॒घान॑ कञ्च॒न ।

श्वे॒ताय॑ वैद॒र्वाय॑ नमो॒ नमः॑ श्वे॒ताय॑ वैद॒र्वाय॑ ॥ 27

(दि॒श्या - रा॒जब॑न्ध॒वीर् - द्वे च॑) (K17) (22)

2.18 आग्रयणाद्यः

2.18.1. आग्रयणं

परमेष्ठ॑.यसि॑ परमां॑ मा॒ ७ श्रियं॑ गमय॑ १ ,

2.18.2 हेमन्तप्रत्यवरोहणं.

प्रत्यव॑रूढो नो हेमन्तः॑ ॥ २

प्रति॑क्षत्रे प्रति॑तिष्ठामि रा॒ष्ट्रे ३ प्रत्य॑श्चेषु॑ प्रति॑तिष्ठामि गो॒षु ॥ ४

प्रति॑प्रजायां प्रति॑तिष्ठामि भव्ये॑ ॥ ५

इह॑ धृति॑रिह॑ विधृ॑ति ६ रिह॑ रन्ति॑रिह॑ रम॑तिः ॥ ७

स्यो॑ना पृथि॑वि ८ { }, बडि॑त्था पर्व॑तानामि॒ति द्वे ॥ ९ { }

Expansion for – स्योना पृथिवि

स्यो॑ना पृथि॑वि भवा॑ऽनृक्ष॒रा निवे॑शनी ।

यच्छा॑ नः शर्म॑ सप्र॒थाः ॥ ८ (Ref - EAK 2.15.1)

Expansion for – बडित्था पर्वतानामिति द्वे

बडि॑त्था पर्व॑तानां॑ खिद्रं॑ बिभर्॑.षि पृथि॑वि ।

प्र या भूमि प्रवत्वति महा जि॒नोषि॑ महि॒नि ॥ (Ref -TS 2.2.12.2)

2.18.3 ईशान बलिः

आ त्वा वहन्तु हरयः सचे॑तसः श्वेतै॑रश्वैः सह के॑तुम॒द्भिः ।

वा॒ताजि॑रैर् म॒म ह॒व्याय॑ श॒र्वो 10

प॒स्पृश॑तु मी॒द्वान् मी॒दुषे॑ स्वा॒हो 11

प॒स्पृश॑तु मी॒दुषी॑ मी॒दुष्यै॑ स्वा॒हा 12

ज॒यन्तो॑प॒स्पृश॑ ज॒यन्ता॑य स्वा॒हा 13

भ॒वाय॑ दे॒वाय॑ स्वा॒हा 14

श॒र्वाय॑ दे॒वाय॑ स्वा॒हे 15

शा॒नाय॑ दे॒वाय॑ स्वा॒हा 16

प॒शुप॑तये दे॒वाय॑ स्वा॒हा 17

रु॒द्राय॑ दे॒वाय॑ स्वा॒हो 18

ग्रा॒य दे॒वाय॑ स्वा॒हा 19

भी॒माय॑ दे॒वाय॑ स्वा॒हा 20

म॒ह॒ते दे॒वाय॒ स्वाहा॑ 21

भ॒व॒स्य॑ दे॒व॒स्य॑ प॒त्न्यै॑ स्वाहा॑ 22

श॒र्व॒स्य॑ दे॒व॒स्य॑ प॒त्न्यै॑ स्वाहे॑ 23

शा॒न॒स्य॑ दे॒व॒स्य॑ प॒त्न्यै॑ स्वाहा॑ 24

प॒शु॒प॒तैर् दे॒व॒स्य॑ प॒त्न्यै॑ स्वाहा॑ 25

रु॒द्र॒स्य॑ दे॒व॒स्य॑ प॒त्न्यै॑ स्वाहो॑ 26

ग्र॒स्य॑ दे॒व॒स्य॑ प॒त्न्यै॑ स्वाहा॑ 27

भी॒म॒स्य॑ दे॒व॒स्य॑ प॒त्न्यै॑ स्वाहा॑ 28

म॒ह॒तो दे॒व॒स्य॑ प॒त्न्यै॑ स्वाहा॑ 29

ज॒य॒न्ताय॑ स्वाहा॑ 30

ॐ न॒यै॑ स्वि॒ष्ट॒कृ॒ते सु॒हु॒त॒हु॒त आ॒हु॒तीनां॑ का॒मा॒नां॑ स॒म॒र्द्ध॒यि॒त्रे स्वाहा॑ ॥ 31

स्व॒स्ति नः॑ पू॒र्ण॒मुखः॑ प॒रि॒क्राम॑तु 32

गृ॒ह॒पो॒प॒स्पृ॒श गृ॒ह॒पाय॑ स्वाहा॑ 33

गृ॒ह॒प्यु॒प॒स्पृ॒श गृ॒ह॒प्यै॑ स्वाहा॑ 34

घो॒षि॒ण॒ उप॑स्पृ॒शत॑ घो॒षि॒भ्यः॑ स्वाहा ३५

श्वा॒सि॒न॒ उप॑स्पृ॒शत॑ श्वा॒सि॒भ्यः॑ स्वाहा ३६

वि॒चि॒न्वन्त॑ उप॑स्पृ॒शत॑ वि॒चि॒न्वद्भ्यः॑ स्वाहा ३७

प्र॒पु॒न्वन्त॑ उप॑स्पृ॒शत॑ प्र॒पु॒न्वद्भ्यः॑ स्वाहा ३८

स॒म॒श्नन्त॑ उप॑स्पृ॒शत॑ स॒म॒श्नद्भ्यः॑ स्वाहा ३९

दे॒व॒से॒ना॒ उप॑स्पृ॒शत॑ दे॒व॒से॒ना॒भ्यः॑ स्वाहा ४०

या आ॒ख्या॒ता॒ याश्चा॑ना॒ख्या॒ता॒ दे॒व॒से॒ना॒ उप॑स्पृ॒शत॑ दे॒व॒से॒ना॒भ्यः॑ स्वाहा ४१

द्वा॒रा॒पो॒प॒स्पृ॒श॒ द्वा॒रा॒पा॒य॒ स्वाहा ४२

द्वा॒रा॒प्यु॒प॒स्पृ॒श॒ द्वा॒रा॒प्यै॒ स्वाहा ४३

ऽन्वा॒सा॒रि॒ण॒ उप॑स्पृ॒शत॑ान्वा॒सा॒रि॒भ्यः॑ स्वाहा ४४

नि॒ष॒ङ्गि॒न्नु॒प॒स्पृ॒श॒ नि॒ष॒ङ्गि॒णे॒ स्वाहा ४५

न॒मो॒ नि॒ष॒ङ्गि॒ण॒ इ॒षु॒धि॒मते॑ ४६

क्षे॒त्र॒स्य॑ प॒ति॒ना॒ व॒य॒मि॒ति॒ द्वे ॥ ४७ - ४८{ }

Expansion for – क्षेत्रस्य पतिना वयमिति द्वे

क्षेत्रस्य पतिना वयम् हितेनेव जयामसि ।

गामश्वं पोषयित्वा स नो मृडातीदृशे ॥ 47

क्षेत्रस्य पते मधुमन्तमूर्मिं धेनुरिव पयो अस्मासु धुक्ष्व ।

मधुश्रुतं घृतमिव सुपूतमृतस्य नः पतयो मृडयन्तु ।

(Ref - TS 1.1.14.2)

(परमेष्ठ्यसि परमामष्टौ) (K18) (8)

2.19 मासिश्राद्धं

2.19.1 मासिश्राद्धं

यन्मे माता प्रलुलोभ चरत्यननुव्रता ।

तन्मे रेतः पिता वृङ्क्तां माऽऽभुरन्योऽवपद्यताममुष्मै स्वाहा ॥ 1

यास्तिष्ठन्ति या धावन्ति या आर्द्रोघ्नीः परितस्थुषीः ।

अ॒द्भिर्वि॑श्वस्य॒ भ॒र्त्रीभि॑रन्तरन्यं॒ पि॒तुर्द॑धेऽमु॒ष्मै स्वा॑हा ॥ 2

यन्मे॑ पि॒ताम॑ही प्रलु॒लोभ॑ चरत्यननुव्रता ।

तन्मे॑ रे॒तः पि॒ताम॑हो वृ॒ङ्गां माऽऽभु॑रन्योऽवपद्यताममु॒ष्मै स्वा॑हा ॥ 3

अ॒न्तर्द॑धे पर्व॒तैरन्त॑र्मह्या पृथि॒व्या ।

आ॒भिर्दि॑ग्भिरनन्ता-भि॒रन्त॑रन्यं पि॒ताम॑हाद्-द॑धेऽमु॒ष्मै स्वा॑हा ॥ 4

यन्मे॑ प्र॒पिता॑मही प्रलु॒लोभ॑ चरत्यननुव्रता । तन्मे॑ रे॒तः प्र॒पिता॑महो
वृ॒ङ्गां माऽऽभु॑रन्योऽवपद्यताममु॒ष्मै स्वा॑हा () ॥ 5

अ॒न्तर्द॑ध ऋ॒तुभि॑रहोरात्रैस्स (श्च) सन्धि॒भिः ।

अ॒र्धमा॑सैश्च मा॒सैश्चा॒न्त॑रन्यं प्र॒पिता॑महाद्-द॑धेऽमु॒ष्मै स्वा॑हा ॥ 6

ये चे॒ह पि॒तरो॑ ये च ने॒ह या॑श्च वि॒द्म या॑ उ च न प्र वि॒द्म ।

अग्ने॑ ता॒न् वे॒त्थ यदि॑ ते जा॒तवे॑दस्तया॒ प्र॒त्त॑ स्व॒धया॑ मदन्तु स्वा॑हा ॥ 7

स्वा॑हा पि॒त्रे ॥ 8

॥
पि॒त्रे स्वा॒हा ॥ 9

स्वा॒हा पि॒त्रे ॥ 10

॥
पि॒त्रे स्वा॒हा ॥ 11

स्व॒धा स्वा॒हा ॥ 12

अ॒ग्नये॑ क॒व्यवा॑ह॒नाय॑ स्व॒धा स्वा॒हा () ॥ 13

ए॒ष ते॑ त॒त म॑धु॒माꣳ ऊ॒र्मिः सर॑स्वा॒न् यावा॑न॒ग्निश्च॑ पृ॒थि॒वी
च ता॑व॒त्यस्य॑ मा॒त्रा ता॑वती॒न्त ए॒तां मा॒त्रां द॑दामि
यथा॑ऽग्निर॒क्षितोऽनु॑पदस्त॒ एवं म॑ह्यं पि॒त्रेऽक्षि॑तो॒नुपद॑स्तः स्व॒धा भ॑व तां
त्वꣳ स्व॒धां तै॒स्सहो॑पजीव॒र्चस्ते॑ महि 14,

मै॒ष ते॑ पि॒ताम॑ह म॒धुमाꣳ ऊ॒र्मिः सर॑स्वा॒न् यावा॑न् वा॒युश्चा॒न्तरि॑क्षञ्च
ता॑व॒त्यस्य॑ मा॒त्रा ता॑वती॒न्त ए॒तां मा॒त्रां द॑दामि यथा॑ वा॒युर॒क्षितो॑
ऽनु॑पदस्त॒ एवं म॑ह्यं पि॒ताम॑हाया॒क्षितोऽनु॑पदस्तः स्व॒धा भ॑व तां त्वꣳ
स्व॒धां तै॒स्सहो॑पजीव॒ सामा॑नि ते महि॒मै 15,

॥
ष ते॑ प्र॒पिता॑म॒ह म॒धुमाꣳ ऊ॒र्मिः सर॑स्वा॒न् यावा॑ना॒दित्य॑श्च द्यौश्च

तावत्यस्य मात्रा तावतीं त एतां मात्रां ददामि यथाऽऽदित्योऽक्षि
तोऽनुपदस्त एवं मह्यं प्रपितामहायाऽक्षितोऽनुपदस्तः स्वधा भव तां
त्वञ् स्वधां तैस्सहोपजीव यजूंषि ते महिमा ॥ 16

(अमुष्मै स्वाहा – स्वधा स्वाहै – कम् च) (K19) (21)

2.20 मासिश्राद्धं

2.20.1 मासिश्राद्धं

पृथिवी ते पात्रं द्यौरपिधानं ब्रह्मणस्त्वा मुखे जुहोमि ब्राह्मणानां त्वा
प्राणापानयोर्-जुहोम्यक्षितमसि मैषां क्षेष्टा अमुत्रामुष्मिन् लोके ॥ 1

मार्जयन्तां मम पितरो 2 , मार्जयन्तां मम पितामहा 3,
मार्जयन्तां मम प्रपितामहा 4, मार्जयन्तां मम मातरो 5,
मार्जयन्तां मम पितामह्यो 6, मार्जयन्तां मम प्रपितामह्यः ॥ 7

एतत् ते ततासौ ये च त्वामन्वे 8,
तत् ते पितामहासौ ये च त्वामन्वे 9,
तत् ते प्रपितामहासौ ये च त्वामन्वे 10,

तत् ते॑ मा॒तरसौ॑ या॒श्च त्वा॒ मन्वे॑ ११,
तत् ते॑ पि॒ताम॒ह्यसौ॑ या॒श्च त्वा॒मन्वे॑ १२,
तत् ते॑ प्र॒पिताम॒ह्यसौ॑ या॒श्च त्वा॒मनु॑ ॥ १३

मा॒र्जय॑न्तां म॒म पि॒तर इ॒त्येते॑ ॥ १४-१९

ये च॑ वो॒ऽत्र ये चा॒स्मास्वा॑श॒ऽसन्ते॑ २०, या॒श्च वो॒ऽत्र
या॒श्चास्मा॑स्वा॒श॒ऽसन्ते॑ २१, ते च॑ वह॒न्तां २२, ता॒श्च वह॒न्तां २३,
तृ॒प्यन्तु॑ भव॒न्त २४, स्तृ॒प्यन्तु॑ भव॒त्य २५, स्तृ॒प्यत॑ तृ॒प्यत॑ तृ॒प्यत॑ ॥ २६

पु॒त्रान् पौ॒त्रान॑भि॒ तर्प॑य॒न्तीरा॑पो म॒धुम॑तीरि॒माः ।
स्व॒धां पि॒तृभ्यो॑ अ॒मृतं॑ दु॒हाना॑ आपो॑ दे॒वीरु॒भया॑ स्तर्प॑यन्तु ॥ २७
तृ॒प्यत॑ तृ॒प्यत॑ तृ॒प्यत॑ ॥ २८

प्रा॒णे नि॒विष्टो॑ऽमृतं॑ जु॒होमि॑ ब्र॒ह्मणि॑ म आ॒त्माऽमृत॑त्वाय॑ ॥ २९

(मासि श्राद्ध मन्त्राः समाप्तः)

(अष्टकाद्य मन्त्रा प्रारंभः)

2.20.2 अष्टका

यां जनाः॑ प्रति॑नन्दन्ति॑ रात्रिं॑ धे॒नुमि॑वाय॒तीम् () ।

सम्॑व॒त्स॒रस्य॑ या प॒त्नी सा नो॑ अस्तु सु॒मङ्ग॒ली स्वाहा॑ ॥ 30

वह॑ वपां जा॒तवे॑दः पि॒तृभ्यो॑ यत्रै॒नान् वे॒त्थ नि॑हि॒तान् परा॑के ।

मे॒दसः॑ कू॒ल्या उप॑ तान् क्षरन्तु स॒त्या ए॒ता आ॒शिषः॑ (ए॒षामा॑शिषः)

सन्तु॑ का॒मैः स्वाहा॑ ॥ 31

यां जनाः॑ प्रति॑नन्दन्तीत्येषा ॥ 32

इ॒यमे॒व सा या प्र॑थ॒मा व्यौ॑च्छ॒दिति॑ ति॒स्रः ॥ 33 तो 35 { }

Expansion for – इ॒यमे॒व सा या प्र॑थ॒मा व्यौ॑च्छ॒दिति॑ ति॒स्रः.

इ॒यमे॒व सा या प्र॑थ॒मा व्यौ॑च्छ॒दन्तर॑स्यां च॒रति॑ प्र॒विष्टा॑ ।

व॒धूर्ज॑जा॒न न॒वग॑ज्जनि॒त्री त्रय॑ ए॒नां म॒हिमा॑नः स॒चन्ते॑ ॥ 33

छन्दस्वती उषसा पेपिशाने समानं योनिमनु सञ्चरन्ती ।
सूर्यपत्नी वि चरतः प्रजानती केतुं कृण्वाने अजरे भूरिरेतसा ॥ 34

ऋतस्य पन्थामनु तिस्र आगुस्त्रयो घर्मासो अनु ज्योतिषाऽऽगुः ।
प्रजामेका रक्षत्यूर्जमेका व्रतमेका रक्षति देवयूनां ॥ 35

(Ref - – TS 4.3.11.2)

एकाष्टकां पश्यत दोहमानामन्नं माँसवद्-घृतवथ्-स्वधावत् ।
तद्-ब्राह्मणैरतिपूत-मनन्त-मक्षय्य-ममुष्मिन् लोके स्फीतिं गच्छतु
मे पितृभ्यः स्वाहा ॥ 36

औलूखला गावाणो घोषमक्रत हविः कृण्वन्तः परिवथ्सरीणम् ।
एकाष्टका सुप्रजा वीरवन्तो वयँ स्याम पतयो रयीणां ॥ 37
एकाष्टका तपसा तप्यमाना सम्वथ्सरस्य पत्नी दुदुहे प्रपीना () ।
तं दोहमुपजीवाथ पितरः सहस्रधारममुष्मिन् लोके स्वाहा ॥ 38

(आयतीं – प्रपीनैकं च) (K20) (21)

2.21 अष्टकाद्यः

2.21.1 अष्टका

उक्थ्य॑श्चास्यति॑रात्रश्च॑ साद्य॑स्क्रीः छन्द॑सा सह ।

अ॒पूप॑घृताहु॒ते नम॑स्ते अस्तु॑ मा॒ऽसपि॑प्पले स्वाहा ॥ 1

भूः पृ॒थिव्य॑ग्नि॒नर्चा॑मुं मयि॑ का॒मं नियु॑नज्मि स्वाहा ॥ 2

भुवो॑ वा॒युना॑ऽन्तरि॑क्षेण॒ साम्ना॑ऽमुं मयि॑ का॒मं नियु॑नज्मि स्वाहा ॥ 3

स्व॒र्दिवा॑ऽऽदित्ये॒न यजु॑षाऽमुं मयि॑ का॒मं नियु॑नज्मि स्वाहा ॥ 4

जन॑द॒द्धिरथ॑र्वाङ्गि॒रोभि॑रमुं मयि॑ का॒मं नियु॑नज्मि स्वाहा ॥ 5

रोच॑नाया॒जिरा॑याग्नये॒ देवजा॑तवे स्वाहा ॥ 6

केत॑वे म॒नवे॒ ब्रह्म॑णे देवजा॑तवे स्वाहा ॥ 7

स्व॒धा स्वाहा ॥ 8, ऽग्नये॑ कव्य॒वाह॑नाय स्व॒धा स्वाहा ॥ 9

2.21.2 सनिमित्वा जपः

अन्न॑मिव ते दृ॒शे भू॑यासं 10,

ँवस्त्र॑मिव ते दृ॒शे भू॑यासं 11,

ॐ॒वि॒त्त॒मि॒व ते॒ दृ॒शे॒ भू॒या॒स १२,

मा॒शे॒व ते॒ दृ॒शे॒ भू॒या॒स॒ १३,

श्र॒द्धे॒व ते॒ दृ॒शे॒ भू॒या॒स॒ १४

स॒ ॐ॒स्र॒व॒न्तु दि॒शो॒ म॒हीः॒ समा॒ धा॒व॒न्तु॒ सूनृ॒ताः॑ () ॥ १५

सर्वे॑ का॒मा॒ अभि॑यन्तु मा प्रि॒या॒ अभि॑ रक्षन्तु मा प्रि॒याः ।

यशो॑ऽसि॒ यशो॑ऽहं त्वयि॑ भू॒या॒स॒म॒सौ ॥ १६

2.21.3 रथादिलाभे स्वीकारः

अ॒ङ्गौ न्य॒ङ्गा॒व॒भि॒त इत्ये॒षा ॥ १७ { }

Expansion for – अ॒ङ्गौ न्य॒ङ्गा॒व॒भि॒त इत्ये॒षा .

अ॒ङ्गौ न्य॒ङ्गा॒ व॒भि॒तो॒ रथं॑ यौ॒ ध्वा॒न्तं॑ वा॒ता॒ग्र॒म॒नु॒ संच॑रन्तौ

दू॒रे॒हे॒ति॒-रि॒न्द्रि॒या॒वा॒न् प॒त॒त्री॒ ते नो॒ऽग्न॒यः॒ पप्र॑यः पारयन्तु ॥ १७

(Ref - TS 1.7.7.2)

अ॒ध्व॒ना॒म॒ध्व॒प॒ते स्व॒स्ति॒ मा संपा॑रय ॥ १८

अ॒यं वा॑म॒श्चि॒नौ र॒थो मा दुः॒खे मा सु॒खे रि॒षत् ।

अ॒रि॒ष्टः स्व॒स्ति ग॒च्छतु॑ वि॒वि॒घ्नन् पृ॒तना॑यतः ॥ 19

अ॒श्वोऽसि॑ ह॒योऽस्य॑त्योऽसि॑ न॒रोऽस्य॑र्वाऽसि॑ स॒प्तिर॑सि वा॒ज्यसि॑
वृ॒षासि॑ नृ॒मणा॑ अ॒सि य॒युर्ना॑मा॒स्यादि॒त्यानां॑ प॒त्वाऽन्वि॑हि ॥ 20

ह॒स्ति॒यश॑स॒मसि॑ ह॒स्ति॒यश॑सी भू॒यासं॑ व॒ह का॒लव॑ह श्रि॒यं
माऽभि॑ व॒ह । इन्द्र॑स्य त्वा व॒ज्रेणा॑भि नि॒दधा॑म्यसौ ॥ 21

2.21.4 सँवादमेध्यतः कर्म

अ॒वजि॑ह्व॒क नि॒जिह्व॑काव त्वा ह॒विषा॑ यजे () ।

तथ् स॒त्यं य॑द॒हं ब्र॒वीम्य॑ध॒रो म॒दसौ॑ व॒दाथ् स्वा॑हा ॥ 22

आ ते वा॒चमा॒स्यां द॒द आ म॑न॒स्या हृ॑द॒याद॑धि ।

यत्र॑ यत्र॑ ते वा॒ङ्निहि॑ता तां त आ॒ददे॑ ।

तथ् स॒त्यं य॑द॒हं ब्र॒वीम्य॑ध॒रो म॒त्पद्य॑स्वा॒सौ ॥ 23

(सू॒नृता॑ - ह॒विषा॑ यजे - च॒त्वारि॑ च) (K21) (24)

2.22 विविधकर्माणि

2.22.1. क्रोधापनयनार्थं कर्म

या त ए॒षा र॒राट्या॑ त॒नूर्-म॒न्योर्-मृ॒द्धस्य॑ ना॒शिनी॑ ।
तां दे॒वा ब्र॒ह्मचा॑रिणो वि॒नय॑न्तु सु॒मेध॑सः ॥ 1

यत् त ए॒तन् मु॒खेऽम॑त॒र् र॒राट्मु॑दिव वि॒द्ध्यति॑ ।
वि ते क्रो॒धन्न॑याम॒सि गर्भ॑मश्च॒तर्या॑ इव ॥ 2

2.22.2. असम्भवेप्सोः कर्म

अव॑ज्यामिव ध॒न्वनो॑ ह॒दो म॒न्युं त॑नोमि ते ।
इन्द्रा॑पास्य प॒लिग॑म॒न्येभ्यः॑ पु॒रुषे॑भ्योऽन्यत्र मत् ॥ 3

2.22.3. पुण्यव्यवहारसिद्ध्यर्थं कर्म

यद॒हं ध॒नेन॑ प्र॒पण॑श्च॒रामि॑ ध॒नेन॑ दे॒वा ध॒नमि॑च्छ॒मानः॑ ।
तस्मि॑न्त् सोमो रु॒चमा॑ द॒धात्व॑ग्निरिन्द्रो बृ॒हस्प॑तिश्च स्वाहा ॥ 4

2.22.4. स्नेहाविच्चेदार्थं कर्म

परि॑ त्वा गि॒रेर॑मि॒हं परि॑ भ्रातुः परिष्व॑सुः ।
परि॑ सर्वे॑भ्यो ज्ञा॒तिभ्यः॑ परि॑षीतः क्वे॑ष्यसि () ॥ 5

श॒श्वत् परि॑कु॒पितेन॑ सं॒क्रामे॑णावि॒च्छिदा॑ ।

उ॒लेन॑ परि॑षीतोऽसि॒ परि॑षीतोऽस्यु॒लेन॑ ॥ 6

2.22.5 पलायितदासुदीनां पुनरागमनफलं कर्म.

आ॒वर्त॑न॒ वर्त॑येत्येषा ॥ 7 { }

Expansion for - आ॒वर्त॑न॒ वर्त॑येत्येषा .

आ॒ वर्त॑न॒ वर्त॑य॒ नि नि॑वर्त॒न वर्त॑येन्द्र॒ नर्द॑बुद ।

भू॒म्याश्च॑त॒स्रः प्र॑दि॒शस्ता॑भि॒रा वर्त॑या पुनः ॥ 7 (Ref -TS 3.3.10.1)

आ॒वर्त॑ने नि॒वर्त॑न॒ आ॒वर्त॑न॒ नि॒वर्त॑नाय॒ स्वाहा॑ ॥ 8

अनु॑पोऽह्व॒दनु॑ह्वयो नि॒वर्तो॑ वो न्य॒वीवृ॑तत् ।

ऐन्द्रः॑ परि॒क्रोशो॑ वः परि॒क्रोश॑तु सर्व॒तः ॥ 9

यदि॑ मा॒मति॑ म॒न्याद्ध्वा॑ अ॒देवा॑ दे॒वव॑त्तरम् ।

इन्द्रः॑ पा॒शेन॑ सि॒क्त्वा वो॑ म॒ह्यमि॑द्-व॒शमा॑नयाथ॒ स्वाहा॑ ॥ 10

2.22.6 देहे फलदिपतने प्रक्षालनं.

यदि वृक्षाद्-यद्यन्तरिक्षात्-फलमभ्यपतत्तदु वायुरेव ।

यत्रास्पृक्षत्तनुवं यत्र वास आपो बाधन्तां निर्ऋतिं पराचैः () ॥ 11

ये पक्षिणः पतयन्ति बिभ्यतो निर्ऋतैः सह ।

ते मा शिवेन शग्मेन तेजसोन्दन्तु वर्चसा ॥ 12

दिवो नु मा बृहतो अन्तरिक्षादपा७ स्तोको अभ्यपतच्छिवेन ।

समहमिन्द्रियेण मनसा समागां ब्रह्मणा संपृञ्चानः सुकृता कृतेन ॥ 13

2.22.7 आगारस्थूणाविरोहणादीषु होमः.

इमं मे वरुण¹⁴ { } , तत्त्वा यामि¹⁵ { } , त्वन्नो अग्ने ¹⁶ { } ,

स त्वन्नो अग्ने ¹⁷{ } , त्वमग्ने अयासि¹⁸ { } , प्रजापते ¹⁹ { } ।

Expansion for – इमं मे वरुण¹⁴ , तत्त्वा यामि¹⁵ ,

त्वन्नो अग्ने ¹⁶ , स त्वन्नो अग्ने ¹⁷, त्वमग्ने अयासि¹⁸

(Same as Per EAK 2.15.1)

Expansion for – प्रजापते 19.

प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परि ता बभूव ।
यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥ 19

(Ref - TS 1.8.14.2)

सम्राजं च 20 { } व्याहतीर् विहताः ॥ (21-23) { }

Expansion for – सम्राजं च , व्याहतीर् विहताः.

सम्राजं च विराजं चाभिश्चीर्या च नो गृहे ।
लक्ष्मी राष्ट्रस्य या मुखे तया मा सःसृजामसि ॥ 20

शुभिके शिर आ रोह शोभयन्ती मुखं मम ।
मुखं हि मम शोभय भूयांसं च भगं कुरु ॥ 21

यामाहरज्जमदग्निः श्रद्धायै कामायान्यै ।
इमां तामपि नह्येऽहं भगेन सह वर्चसा ॥ 22

यदाज्जनं त्रैककुदं जातं हिमवत उपरि ।

तेन॑ वामा॒ञ्जे तेज॑से॒ वर्च॑से॒ भगा॑य च ॥ 23 (Ref - EAK 2.8.2.)

2.22.8 अमात्यानामाभिमुख्येन निधने परिधिनिधानम्.

इ॒मं जी॒वेभ्यः॑ परि॒धिं द॑धामि॒ मैषां॑ नु॒ गाद॑परो॒ अर्द्ध॑मे॒तम् ।
 श॒तं जी॒वन्तु॑ श॒रदः॑ पु॒रूची॑स्ति॒रो मृ॒त्युं द॑धतां॒ पर्व॑तेन ॥ 24
 (क्व॑ष्य॒सि - प॒राचै॑ - र॒ष्टौ च॑) (K22) (28)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 22 Khandaas

(उ॒ष्णेन॑ पञ्च॒दशा॑ - यु॒र्दा ए॒कवि॑ंशति - रा॒गन्त्रा॑ द॒श - यो॒गेयो॒गे
 त्रयो॑द॒श - सु॒श्रवः॑ सु॒श्नव॑सम॒ष्टौ - परि॑ त्वा॒ग्नि - इ॒मं स्तो॑म -
 मा॒युष्य॑ मे॒कान्न॑वि॒ंशति॑ रे॒कान्न॑वि॒ंशति॑ - म॒यि प॑र्व॒तपू॒रुष॑
 षोड॑श - त्र॒य्यै वि॒द्याया॑ अ॒ष्टाद॑श - धा॒ता द॑दातु नो
 र॒यिमे॒कवि॑ंशति - र॒श्मा भ॑व षोड॑श - मा ते॑ कु॒मारं
 त्रयो॑वि॒ंशति॑ - न॒क्तञ्चा॒रिण॑श्चतु॒र्दश॑ - यद् भू॒मेः षोड॑वि॒ंशतिः॑
 - कू॒र्कुरः॑ पञ्च॒विंशति॑ - रि॒न्द्र ज॑हि द्वा॒विंशतिः॑ -
 प॒रमे॒ष्ठ्यसि॑ प॒रमा॑म॒ष्टौ - यन्मे॑ मा॒ता - पृ॑थि॒वी ते पा॑त्र

कृष्णयजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः

मे॒क॒वि॒॒श॒ति॒ रे॒क॒वि॒॒श॒ति॒ – रु॒क्थ्य॑श्च॒ त्रयो॑वि॒॒श॒ति॒र् – या॒ त
ए॒षाऽष्टा॑वि॒॒श॒ति॒र् द्वा॒वि॒॒श॒तिः॑)

Korvai with starting Padams of 1, 11, Series of Khandaas :-

(उ॒ष्णे॒न॒ – धा॒तो॒ – क्थ्य॑श्च॒ द्वा॒वि॒॒श॒तिः॑)

First and Last Padam in EAK, 1st Prapaatakam :-

(उ॒ष्णे॒न॒ – प॒र्व॒ते॒न॒)

। हरिः॑ ओम् ।

एकाग्निकाण्डे द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः

----- एकाग्निकाण्डः समाप्तः-----

Ekaagni Kaandam Counts – 2nd Prapaatakam

	Vaakyams
Khanda - 1	15
Khanda – 2	21
Khanda – 3	10
Khanda – 4	14
Khanda – 5	8
Khanda – 6	19
Khanda – 7	19
Khanda – 8	19
Khanda – 9	16
Khanda – 10	18
Khanda – 11	11
Khanda – 12	16
Khanda – 13	23
Khanda – 14	14
Khanda – 15	26
Khanda – 16	25
Khanda – 17	22
Khanda - 18	8

कृष्णयजुर्वेदीय एकाग्निकाण्डः

Khanda – 19	21
Khanda – 20	21
Khanda - 21	24
Khanda - 22	28
Total →	398

Note: The difference actual counts

For Khanda 4 – 13 vaakyams are shown in korvai, but in actual count it is 14.

For Khanda 13 – 23 vaakyams are shown in korvai, but in actual count it is 24.